

ТОДОР ТАГАРЕВ
ВАЛЕРИ РАЧЕВ

**ОТБРАНИТЕЛНА
ПОЛИТИКА
И
РАЗВИТИЕ
на
ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ
на
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
2018**

ВОЕННО ИЗДАТЕЛСТВО

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕДГОВОР	7
УВОД	9
ЧАСТ ПЪРВА. АРГУМЕНТИРАНЕ НА ТРАНСФОРМАЦИЯТА	
1.1. Основни изводи от контекстните сценарии за планиране.....	15
Изводи, устойчиви тенденции и основни неизвестности.....	18
Тенденции във военните конфликти и въоръженото насилие.....	20
Специфична конфликтност в зоната на непосредствените национални интереси на сигурност.....	21
Развитие на стратегията за сигурност и военната стратегия	26
1.2. Визия за дългосрочното развитие на отбранителната институция ..	36
1.3. Равнище на националните амбиции за използване	
на въоръжените сили	45
Национални амбиции	47
Политически амбиции	54
Роли и задачи на отбраната и въоръжените сили	56
ЧАСТ ВТОРА. СТРУКТУРА НА СИЛИТЕ	
2.1. Методологични въпроси	63
2.2. Структуриране и описание на способности.....	65
Група способности I. Ефективно въздействие	68
Група способности II. Ефективно разузнаване	72
Група способности III. Защита и устойчивост на войските и силите	73
Група способности IV. Логистична поддръжка	74
Група способности V. Ефективно командване и управление	75
Група способности VI. Мобилност и развърщане.....	77
Група способности VII. Генериране на способности.....	77
Група способности VIII. Формиране на регионалната среда за сигурност	80
Група способности IX. Стратегическа адаптивност.....	81
2.3. Амбиции в областта на отбраната	82
1. Управление на трансгранична военнополитическа криза.....	83
2. Принос към колективната отбрана.....	84
3. Контрол на границите, гарантиране на въздушния и морския суверенитет.....	84
3.1. Контрол на сухопътната граница.....	85
3.2. Защита на въздушния суверенитет	86
3.3. Защита на морския суверенитет.....	86
4. Противодействие на тероризма	88
5. Осигуряване на защита на обществения ред и сигурност.....	88
6. Защита на населението и критичната инфраструктура от последствията на природни бедствия, промишлени аварии и терористични актове	89

7. Принос към мирни операции извън територията на НАТО и ЕС	90
7.1. Характер на операциите	90
7.2. Принос и роля в експедиционна операция.....	91
7.3. Брой операции и равнище на участие	92
7А. Принос към съюзна/коалиционна операция за стабилизация и реконструкция.....	93
7Б. Принос към съюзните способности с готовност за бърза реакция (NRF и/или ERRF)	93
7В. Ротационен капацитет	95
8. Отбранителна (военна) дипломация	98
9. Качество на човешкия фактор във въоръжените сили.....	99
10. Технологично равнище на въоръжените сили.....	99
11. Роля и място на отбранително-индустриалната база на страната.....	100
Обобщение.....	101
2.4. Градивни елементи	102
2.5. От основни задачи към структура на силите	103
Управление на трансгранична военнополитическа криза (1).....	104
Група „Суверенитет“ (3 & 4).....	106
Контрол на сухопътната граница (3.1)	107
Защита на въздушния суверенитет (3.2).....	109
Защита на морския суверенитет (3.3)	110
Противодействие на тероризма на територията на страната (4)..	112
Подпомагане на гражданските власти при природни бедствия, промишлени аварии и терористични актове (6).....	114
Участие на въоръжените сили на Република България в операция по стабилизация и реконструкция при високо равнище на насилие в страната домакин (7А).....	117
Поддържане на готовност за участие в операция по налагане на мира/бойна операция (7Б)	123
Принос към съюзна отбранителна операция на територията на съюзник (2).....	127
Осигуряване на обществения ред и сигурността при големи международни прояви с участие на ВИП личности (5).....	128
Въздушно патрулиране в интерес на друга страна (9)	128
Агрегиране на изискванията на основните ситуационни сценарии	129
Анализ на изискванията на допълнителните ситуационни сценарии	134
2.6. Организационно структуриране на територията на страната	135
Сухопътни войски	135
Вариант 1 „Механизирани бригади + поделения по родове войски и осигуряване“	135
Вариант 2 „Общовойскове съединения и части“	136
Военновъздушни сили	137
Военноморски сили	137
2.7. От целева структура към реалистично целеполагане	138

ЧАСТ ТРЕТА. ОРГАНИЗАЦИЯ НА ИНТЕГРИРАНАТА ОТБРАНИТЕЛНА ИНСТИТУЦИЯ НА СТРАТЕГИЧЕСКО РАВНИЩЕ

3.1. Визия за трансформация на стратегическото равнище.....	141
3.2. Избор на подход.....	142
3.3. Мисия.....	143
3.4. Функции.....	143
3.5. Равнище на амбиция за интегрираност.....	144
3.6. Модел на структурата.....	145
3.7. Структура за колективно управление на отбранителната институция.....	148
Разпределение на отговорностите и задълженията между основните длъжностни лица.....	149
Министър на отбраната.....	149
Омбудсман на отбраната.....	152
Заместник-министър на отбраната.....	152
Държавен секретар на отбраната/началник на националната отбрана.....	152
Заместник-държавен секретар на отбраната/ заместник-началник на националната отбрана.....	155
Национален директор по въоръженията.....	156
Командващ съвместните сили.....	157
Началници на видовете въоръжени сили.....	158
Началник на логистиката на отбраната.....	159
Основни структурни звена.....	159
Стратегически щаб на отбраната.....	159
Щабове на видовете въоръжени сили.....	163
Генерален инспекторат.....	165
Агенция „Аквизиция“.....	166
Командване на логистиката.....	167
Командващ и Щаб на съвместните сили.....	167
Рангове на длъжностите в интегрираното министерство.....	172
Численост на персонала.....	173
Оценка на „базовия модел“ на интегрирана съвместна отбранителна институция.....	175
3.8. Алтернативни възможности за организация на интегрираната отбранителна институция.....	177
Опция за свръхинтегриране: „Министерство на сигурността“.....	179
Опция за тотална интеграция: „Интегрирано министерство с пълна командна власт за министъра на отбраната“.....	180
Вариация за тотална интеграция: „Интегрирана военна сила“.....	182
Вариация за умерена интеграция: „Интегрирано министерство с две паралелни структури за стратегическо планиране и мениджмънт“.....	183
Опция за минимална/символична интеграция: „Интеграция чрез обособяване“.....	185
СЛЕДВАЩИ СЪПКИ.....	186

Част втора СТРУКТУРА НА СИЛИТЕ

2.1. Методологични въпроси

Тази част от доклада третира въпроси за бъдещата структура на въоръжените сили и отразява приложението на документа „Методология за планиране на отбраната в контекста на планирането на стратегията за сигурност“¹⁷.

Методологията поддържа процеса на управление на развитието на въоръжените сили в неопределена и бързо изменяща се среда. Тя е разработена за целите на национално, дългосрочно планиране¹⁸ на отбраната и въоръжените сили. Методологията конкретизира подхода за планиране, базирано на сценарии, водено/насочвано от оперативни концепции и ориентирано към способности (или накратко – „Планиране за способности“). Целевият характер на този подход се съчетава с отчитане на състоянието на въоръжените сили, в т.ч. опита и традициите в структуриране на подразделения, и „ресурсна информираност“, т.е. търсенето на реалистични решения, но без прецизно, детайлно остойностяване в дългосрочен прогнозен период.

Предвижда се цялостното прилагане на методологията да е в три фази:

- „Определяне на изисквания“, в която качествено и количествено се дефинират способностите, необходими за постигане на целите на отбранителната политика.

- „Генериране и анализ на алтернативни структури на силите“, в която се разработват алтернативни решения, оценява се тяхната ценова ефективност, определят се базова структура на силите (в изпълнение на основните, същностни изисквания към ВС) и потенциални вариации в изпълнение на допълнителни изисквания и се разработват алтернативи на прехода от настоящата към бъдещата структура на силите.

- Фаза „Балансиране на цели/амбиции, цена и риск“ предвижда обратна връзка и извършване на итерации до намиране на реалистично и балансирано решение за бъдеща структура на силите и основните стъпки на прехода от настоящата към бъдещата структура.

В рамките на настоящото изследване методологията бе приложе-

---

¹⁷ Тагарев, Тодор. Методология за планиране на отбраната в контекста на планирането на стратегията за сигурност, вер. 1.2 (30 ноември 2007 г.). Вж. Методология и сценарии за отбранително планиране (София: Военно издателство, 2007 г.).

¹⁸ Обичаен хоризонт на планиране – 10–15 години, но хоризонтът може и да е по-кратък при необходимост от значителна и бърза промяна.

на *частично*¹⁹. Ограниченият характер на прилагането се изразява в следното:

1. Не са разработвани алтернативни варианти за удовлетворяване на потребности по сценарии.

2. Предложената в резултат на изследването структура на силите не е остойностявана.

3. Респективно, не е правен опит да се анализира ценовата ефективност на предложената структура на силите.

4. Не е правена оценка на плановия риск за предложената целева (или „базова“) структура и възможни вариации около нея.

5. Респективно, не е правен опит по аналитичен път да се балансира цели, амбиции, структура на силите, цена и риск²⁰.

6. Не са разработвани и анализирани варианти на преход от текущата към бъдещата структура на силите.

Независимо от това авторите претендират, че философията на планирането за способности е реализирана, и то по един прозрачен, сравнително лесен за възприемане начин.

В част втора от доклада са представени процесът и основните хипотези в планирането за способности, както и резултатите във всяка една стъпка на планирането.

Освен това в доклада са представени и важни инструменти в планирането за способности, разработени в рамките на настоящото изследване – структура и описание (каталог) на (необходими) способности на отбранителната институция, библиотека от типови подразделения (градивни елементи) и начин на визуализация на различни отбранителни политики (респективно структури на силите), съответстващи на различни равнища на амбиция по области и компоненти на отбранителната политика.

Авторите са убедени, че разработената по този начин целева (базова) структура на силите може да бъде реализирана и ще съответства на една рационална, балансирана, отговорна и достойна отбранителна политика.

Решението, дали това ще бъде отбранителната политика на Република България, ще вземат лицата и органите с правомощия и отговорности по този ключов въпрос на сигурността.

По-важното е, че в резултат на направеното изследване ръко-

---

¹⁹ Изследването бе извършено за много кратък срок и авторите не разполагаха с пълна информация, например информацията, необходима за остойностяване на структурата на силите. Освен това много от необходимите предпоставки за прилагане на методологията все още не са създадени – няма утвърдени сценарии за планиране, разработена структура и описание на способностите на въоръжените сили, списък от градивни елементи и т.н.

²⁰ Експертното становище на авторите е, че създаденият базов модел добре балансира основните променливи на отбранителната политика. Вж. Henry Bartlett, G. Paul Holman, Timothy E. Somes, „The Art of Strategy and Force Planning“, in Strategy and Force Planning, 4th ed. (Newport, R.I.: Naval War College Press, 2004), pp. 17-33.

водството на Министерството на отбраната и армията и други органи на изпълнителната власт, както и заинтересовани представители на законодателната власт, ще разполагат с един може би неперфектен, но действителен инструмент в поддръжка на взимането на решения. Този инструмент осигурява възможност за високо равнище на прозрачност при формирането на отбранителната политика и съответните решения за развитие на въоръжените сили, в това число на решенията за тяхната структура, численост, разполагане на територията на страната, проекти за превъоръжаване и модернизация, оценяване на равнището на готовност и боеспособност и т.н.

2.2. Структуриране и описание на способности

Теоретично описанието на способностите на въоръжените сили представлява речник, или по-точно тезаурус²¹, от няколкостотин думи с прецизна дефиниция на всяка дума.

На основата на сравнителен анализ на опита на други страни в планирането на отбраната са идентифицирани три потенциални подхода към структурирането на способности²²:

1. По отношение на решаваните задачи, въздействието, което трябва да се окаже, и резултата, който трябва да бъде постигнат.

2. По отношение на поддържащите технологии и системи оръжия, бойна техника и оборудване.

3. По отношение на ресурсното осигуряване.

Не ни е известно към настоящия момент в България да съществуват такова официално структуриране и описание на способности. Затова в рамките на изследването разработихме първоначален, рудиментарен вариант в рамките на първия от изложените подходи.

Въпреки задълбочения анализ и целенасочените усилия не претендираме за изчерпателност и прецизност при структурирането и описанието на отделните способности. Така например не сме се старали да развием структурата в дълбочина²³. Освен това не сме включили значителна част от поддържащи способности, изискването за които се подразбира от експертната общност. Тривиален пример са способностите за административно и протоколно осигуряване на Министерството на отбраната и висшето военно ръководство. Освен това не сме се стремили да дадем прецизно определение за всяка от включените способности.

---

²¹ От лат. *thesaurus* – „съкровище“ от гръцки. Речник на чуждите думи в българския език. Наука и изкуство. С., 2000.

²² В англоезичната специализирана литература този проблем се дефинира като *capability partition*. Вж. например *Joint Defense Capabilities Study: Improving DoD Strategic Planning, Resourcing and Execution to Satisfy Joint Capabilities*, Final Report (Washington, D.C.: Department of Defense, January 2004), <http://www.acq.osd.mil/actd/articles/JointDefenseCapabilitiesStudyFinalReport_January2004.pdf>.

²³ Теоретично развитието на структурата е до достигане на способности за „елементарно“ въздействие, неподлежащо на последващо разделяне.

Въпреки това списъкът е достатъчно пълен и дори включва някои способности, които към момента не съществуват във Въоръжените сили, и потребността, от които не се поражда нито един от отчетените ситуационни сценарии. Това не е проблем, тъй като не е изключено на по-късен етап да бъде взето решение въоръжените ни сили да развият такива способности или в реалистични ситуации да взаимодействат с подразделения от въоръжените сили на друга страна, които предоставят такива способности в съюзна или коалиционна операция.

По тези причини предложеното структуриране подлежи на анализ, включително сравнителен анализ с аналогични документи на съюзници²⁴, допълване и уточняване, преди да бъде възприето официално от Министерството на отбраната и планиращите структури на Българската армия.

Основната роля на разработения списък от способности в настоящето изследване бе да се провери за пълнота разработената библиотека от градивни елементи и респективно предложените структури на силите за всяка от разгледаните основни задачи и съответните сценарии.

Необходимите способности са групирани в девет групи.

Първите шест от тях се отнасят до способностите на въоръжените сили и управлението на тяхното използване. При групирането е използвана класификация, свързана със задачите, които решават въоръжените сили в операции²⁵. Основният използван документ е *NATO Task List*, Bi-SC Directive 80-90 (16 November 2007)²⁶.

Задачите, които служат като основа на това структуриране, са на три равнища – стратегическо, оперативно и тактическо. Респективно, носители на съответните способности могат да бъдат формирания и органи на стратегическо, оперативно и тактическо равнище, а в определени случаи могат да се добавят „компонентни“ структури, решаващи задачи на оперативно равнище.

Останалите три групи – 7, 8 и 9 – описват необходимия капацитет на отбранителната система да генерира необходими способности, да

---

²⁴ Препоръчително е приоритетно да се потърсят и анализират аналогични документи на Великобритания, Германия, Канада, Холандия.

²⁵ Способностите се определят по отношение на задачи, изпълнявани в определени условия в съответствие със зададени стандарти. Те позволяват да се постигне резултат, който може да бъде измерен. За прецизно определение вж: Тагарев, Тодор. Отбранителната политика: обхват, основни компоненти и зависимости. – Международни отношения, бр. 1–2, 2007, стр. 141–156.

²⁶ Аналогично групиране използват и други страни от НАТО – вж: Rob de Wijk. The Implications for Force Transformation: The Small Country Perspective in Transatlantic Transformations: Equipping NATO for the 21st Century, ed. Daniel S. Hamilton (Washington, D.C.: Center for Transatlantic Relations, The Paul H. Nitze School of Advanced International Studies, 2004), pp. 115–145, както и статията на Manfred Engelhardt, „Transforming the German Bundeswehr – The Way Ahead“ в същия сборник, стр. 91–113.

формира благоприятна среда за сигурност и да се осигури стратегическа адаптивност към промените в средата за сигурност и по-общо към качествени изменения в средата за развитие на въоръжените сили. От тях група 7 може да се разглежда като национален аналог на дефинираната в списъка от задачи на НАТО група „Timely Force Availability“. Групи 8 и 9 съответстват на едно модерно и по-общо разбиране на термина „способности“ и създават ключови предпоставки за реализиране на предложената „Методология за планиране на отбраната в контекста на планирането на стратегията за сигурност“²⁷.

Деветте групи структурират способностите съответно за:

1. Ефективно въздействие.
2. Ефективно разузнаване.
3. Защита и устойчивост²⁸ на войските и силите.
4. Логистична поддръжка.
5. Ефективно командване и управление.
6. Мобилност и развърщане.
7. Генериране на способности.
8. Формиране на регионалната среда за сигурност.
9. Стратегическа адаптивност.

Условията за решаване на задачите се определят от съвкупност от ситуационни сценарии, разделяни на основни и допълнителни²⁹. Така например в резултат на изследването по операционен анализ, проведено по заявка на Министерството на отбраната в периода юли–ноември 2007 г., за използване в процеса на планиране на отбраната и въоръжените сили са предложени девет основни и 14 допълнителни ситуационни сценария.

Поради ограничения характер на настоящото изследване в него са използвани следните основни задачи (и съответните сценарии):

1. Управление на трансгранична военнополитическа криза.
2. Принос към съюзна отбранителна операция на територията на съюзна страна/страни.
3. Неприкосновеност на границите, контрол на въздушното пространство и гарантиране на морския суверенитет.
4. Противодействие на тероризма (на територията на Република България).
5. Осигуряване на обществения ред и сигурността при големи международни прояви с участие на ВИП личности.
6. Подпомагане на гражданските власти при природни бедствия, промишлени аварии и терористични актове.

---

²⁷ Методология за планиране на отбраната в контекста на планирането на стратегията за сигурност, вер. 1.2 (30 ноември 2007 г.).

²⁸ През последните десетилетия в българската военна литература се е наложил руският термин „живучест“.

²⁹ Вж. Методология за планиране на отбраната в контекста на планирането на стратегията за сигурност.

7. Принос към международния мир и сигурност.

8. Въздушно патрулиране в интерес на друга страна.

Съответните ситуационни сценарии са представени съвсем кратко в раздел 2.5³⁰ и се използват за извличане на задачите на въоръжените сили и, респективно, за определяне на видовете необходими способности. Ситуационните сценарии и стандартите при изпълнение на тези задачи, известни на експертите от съответните области, се използват за количествено определяне на необходимите оперативни способности.

Група способности I. Ефективно въздействие

Способността ефективно да се използва сила, особено системи оръжия, в целия спектър от възможни условия.

1.1	Демонстриране на сила
Включва	Проява на готовност и решимост за използване на сила с цел възпиране на потенциален противник и/или групи с готовност да използват насилствени методи
1.2	Маневриране и заемане на позиции
Включва	Заемане на позиции за прикритие или бойно използване; заделяне и развързване на резерви; влизане със сила в зоната на операцията
1.3	Настъпление
Включва	Провеждане на настъпателни операции, бойни действия и удари; манювър в хода на настъплението
1.4	Отбранителни действия /контрол
Включва	Отбрана на определен район/зона (на суша); контрол над територия; охрана, отбрана на основни обекти; активни действия в хода на отбраната (контраудари, контраатаки, рейдове)
1.5	Завоюване и поддържане на превъзходство във въздуха ³¹
Включва	Противовъздушни операции за постигане на въздушно превъзходство в подходящо място и време, за да се осигури свобода на действие за критични операции и защита на важни обекти и способности; нападателни и отбранителни противовъздушни операции и действия; стратегическо въздействие срещу източниците на въздушна мощ на противника
1.6	Завоюване и поддържане на превъзходство на море ³²
Включва	Контрол на морски и речни райони; контрол на морското въздушно пространство; сигурност на морските комуникации

³⁰ Съответните ситуационни сценарии са разработени подробно в рамките на цитираното по-горе изследване. Вж. в Методология и сценарии за отбранително планиране (София: Военно издателство, 2007).

³¹ Като правило Въоръжените сили на Република България ще допринасят към съответните съюзни/коалиционни способности.

³² Като правило Въоръжените сили на Република България ще допринасят към съответните способности на съюз или коалиция.

1.7	Въздействие върху обекти с критично значение за противника (центрове на тежестта)
Включва	Провеждане на операции в дълбочина; кинетично въздействие; психологически операции; електронна война; информационни операции; преодоляване на мероприятия на противника по физическа защита и сигурност
1.8	[участие в] Провеждане на рейдове в оперативния район
Включва	Маневрени и ударни действия в разположение на противника
1.9	Изолиране на района на бойните действия
Включва	Огневи, маневрени и ударни действия по резервни сили и комуникации на противника
1.10	[участие в] Изолиране на морски район
Включва	Огневи, маневрени и ударни действия по резервни сили и морски комуникации на противника; контрол на комуникациите
1.11	[участие в] Провеждане на амфибийни/десантни операции
Включва	Транспортиране на десантни подразделения; преодоляване на морски заграждения; стоварване и бойни действия на бряг; взаимодействие със сухопътни войски и авиация
1.12	Евакуиране на застрашени /граждански/ лица (Non-Combatant Evacuation Operation /NEO/)
Включва	Транспортиране на участващи сили; преодоляване на система за охрана; транспортиране на застрашените лица; отчитане и първоначална медицинска помощ на евакуираните
1.13	Противодействие на мобилността на противника
Включва	Установяване на система от заграждения и препятствия; контрол на комуникациите; прехват и поразяване на транспортни средства
1.14	[участие в] Установяване на карантина, санкции, ембарго
Включва	Действия за предотвратяване на пренос на специфични предмети, материали, технологии, биологични вещества
1.15	[участие в] Налагане на блокада
Включва	Нарушаване на комуникациите с цел изолиране на район/ акватория
1.16	Противовъздушна отбрана
Включва	Действия за защита на обекти, райони и комуникации от въздушни удари
1.17	[участие ³³ в] Противоракетна отбрана
Включва	Действия за защита на обекти, райони и комуникации от ракетни удари
1.18	Борба с надводни кораби
Включва	Определяне на заплахата; ранно предупреждение; идентифициране, определяне на местоположението и проследяване; насочване на удари; поразяване
1.19	Борба с подводни средства на противника
Включва	Локализиране и неутрализиране или поразяване на подводници; защита на водни пътища; възпиране
1.20	Поставяне на морски мини
Включва	Планиране и управление на минирането; доставяне и разставяне на мини; контрол; разминиране

1.21	Неутрализиране и преодоляване на морски мини и заграждения
Включва	Откриване и позициониране; определяне на незаградени пространства; минно тралене; разминирание; преодоляване на препятствия и минни заграждения
1.22	[участие в] Подавяне на системата за противовъздушна отбрана на противника
Включва	Действия срещу сензорните, ударни системи, системата за управление и снабдяване на противовъздушната отбрана на противника
1.23	Извикване на огнева поддръжка
Включва	Координиране и управление на огъня; извикване на пряка и непряка огнева поддръжка; контрол на целите; коригиране на огъня
1.24	Непосредствена авиационна поддръжка
Включва	Координиране и управление; извикване; нанасяне на авиационни удари в интерес на земни или морски формирования в зоната на бойните действия; контрол на целите
1.25	Противодействие на (операции срещу) използването на импровизирани взривни устройства
Включва	Търсене, откриване, определяне на произхода, характеристиките и начина на снабдяване и разполагане; контрол на граници или райони; комуникационно и електронно разузнаване, идентифициране и предупреждение; електромагнитна защита, заглушаване/неутрализиране и унищожаване
1.26	Въздействие с нелетални средства
Включва	Нелетално въздействие върху личен състав, оборудване и инфраструктура с цел неутрализиране или понижаване на бойните способности или приноса на подразделения на противника; включва всички форми на нелетално въздействие с изключение на психологически операции; електронни и информационно-базирани атаки
1.27	Провеждане на психологически операции
Включва	Изучаване и анализ на аудиторията; наблюдение и анализ на телевизионни и радиопредавания; използване на радио-, телевизионни и печатни материали и емисии; психологически атаки
1.28	Провеждане на специални операции
Включва	Провеждане на специални операции като част от основната операция с цел намаляване/ неутрализиране на военния потенциал на противника или възпрепятстване на нарастването на неговите усилия (провеждат се в дълбочина, която не изисква детайлно интегриране на всяка мисия с огневата мощ и придвижването на собствените войски)
1.29	Провеждане на информационни операции
Включва	Психологически операции; военна дезинформация; оперативна сигурност; атаки в компютърни мрежи; електронна война
1.30	Връзки с обществеността
Включва	Вътрешна информация; връзки с медиите, връзки с местната администрация и общественост; връзки с международната общност

1.31	Използване на бойни видеокамери
Включва	Използване на бойни и небойни средства за наблюдение; приемане, анализ и разпространение на информация от средствата
1.32	Дезинформация
Включва	Изучаване и анализ на действията на противника; съставяне на заблуждаващи съобщения и предоставянето им на противника; съпровождащи действия със сили и средства; демонстрации
1.33	Осигуряване на политико-военна поддръжка
Включва	Поддръжка от и на съюзни и други правителства и въоръжени сили, международни организации или групи
1.34	Координиране на междуведомствените действия
Включва	Определяне и разпределение на отговорности; обмен на информация; координиране на оперативни планове и планове за развитие на силите; взаимна поддръжка и управление
1.35	Осигуряване на поддръжка на други правителствени организации
Включва	Определяне на сили и средства; предоставяне, координиране, единно управление и взаимно информиране
1.36	Оказване на хуманитарна помощ
Включва	Откриване на пострадали; извличане; евакуация; настаняване; медицинско и логистично осигуряване; информиране на заинтересовани; възстановяване на разрушени обекти и участъци
1.37	Оказване на военна помощ
Включва	Включва поддръжка на развитието на силите за сигурност и отбрана на страна домакин и изграждането на институции в отговор на обществените потребности; снабдяване със специални средства; обучение
1.38	Гражданско-военно сътрудничество
Включва	Подпомагане на местна администрация; снабдяване с жизненоважни средства; обучение; поддържане на инфраструктура; работа с местната общественост; организиране на населението
1.39	Поведение в межкултурна среда
Включва	Изучаване на местната култура, история, религия; наблюдение на политическата среда; изучаване на отношението на обществеността към поддържащите; подкрепа за културни мероприятия и институции; защита на ценности
1.40	Водене на преговори
Включва	Наблюдение и анализ на възгледи на преки и непреки участници и заинтересовани; определяне на приоритети; взаимен обмен на информация; създаване и поддържане на институции за контакт и диалог; водене на преговори в мултикултурна среда

³³ Участието може да се изразява в предоставяне на поддръжка от страна домакин (Host Nation Support).

Група способности II. Ефективно разузнаване

2.1 Включва	Планиране на управление на разузнаването Разработване и утвърждаване на разузнавателна политика; политика по контраразузнаването; определяне на потребности; приоритизиране; създаване на обща разузнавателна архитектура и архитектура за ранно предупреждение; разпределение на разузнавателни ресурси и изисквания; контрол на разузнаването и контраразузнаването
2.2 Включва	Добиване и разпределяне на информация Координиране на използването на всички видове космическо, външно, въздушно, морско и сухопътно разузнаване; събиране и корелиране на информация от всички източници и органи за разузнаване; определяне на резултати от въздействия и контрол на целите; геопространствено осигуряване
2.3 Включва	Обработване на събраната информация Приемане, оценяване, анализ, обобщаване на информация и изготвяне на разузнавателни продукти
2.4 Включва	Разузнавателна поддръжка Откриване на проблеми и заплахи (вкл. асиметрични); изготвяне на оценки за решения и непосредствено планиране; изготвяне на текущи оценки и прогнози; подпомагане на използването на войски, сили и средства за въздействие
2.5 Включва	Разпространение (предоставяне) на разузнавателна информация Съвместни и многонационални центрове за обработване на разузнавателна информация; автономно комуникационно-информационно осигуряване и възможност за връзка със съюзна КИС и КИС на съюзници; изготвяне и разпространение на разузнавателни продукти; национални разузнавателни клетки; единни стандарти и оперативна съвместимост
2.6 Включва	Базово стратегическо разузнаване Натрупване, каталогизиране и съхранение на базова стратегическа информация от външни съюзни, национални и поддържащи източници; интегриране на стратегическа, оперативна и тактическа информация в обща база данни за подпомагане на оценяването на глобални рискове и заплахи, анализ на въпроси от различен характер в поддръжка на взимането на политически решения, дипломацията и развитието на въоръжените сили
2.6.1 Включва	Поддръжка на отбранителната дипломация Събиране, анализ и предоставяне на информация за предложения и инициативи за укрепване на доверието и сигурността, създаване на многонационални военни формирования; подпомагане на контрола на въоръженията и военната дейност
2.6.2 Включва	Поддръжка на технологичното развитие Икономическо разузнаване; събиране, анализ и предоставяне на информация за развитие на нови системи въоръжение и техника
2.7 Включва	Подпомагане на оперативната сигурност и физическата защита Идентифициране на заплахи; оценяване; обмен на информация; сътрудничество с външни организации и съюзници; противодействие на разузнаването на противника; поддръжка на антитерористични операции; провеждане на контраразузнавателни операции; защита на информацията

2.8	Оценяване на резултатите и ефективността от разузнавателната и контраразузнавателната дейност
Включва	Оценяване на степента на навременното удовлетворяване на изискванията на потребителя и влиянието на разузнавателните продукти върху решенията за развитието и използването на силите; изготвяне на предложения за коригиране на планове и разпределение на ресурси; наблюдение на източниците

Група способности III. Защита и устойчивост на войските и силите

3.1	Оценяване на риска
Включва	Анализ на способности и намерения на противника и уязвимостта на собствените войски; анализ на допускания; вариантност на планове; моделиране и симулации
3.2	Намаляване на възможностите за откриване на собствените сили от противникови сензори и системи
Включва	Откриване и анализ на средствата за разузнаване на противника; електронна, светлинна и инженерна маскировка; заслепяване на сензорите на противника
3.2.1	Сигурност на операциите
Включва	Електронна, комуникационна и компютърна защита, скритост на планове и решения, защита на информационните системи; акустична защита; контраразузнавателно осигуряване
3.2.2	Маскировка
Включва	Инженерна поддръжка за осигуряване на камуфлаж, скритост и неелектронна маскировка
3.2.3	Избягване на шаблонност в действията
Включва	Промяна на състава на силите и използваните оперативни и тактически прийоми; съвместяване на сили
3.2.4	Заблуда на противника
Включва	Демонстративни и лъжливи действия; използване на бутафорни обекти и бойни средства; промяна на планове; разпространение на заблуждаваща информация
3.3	Намаляване на уязвимостта на силите от въздействието на противниковите оръжия
Включва	Мерки за повишаване на физическата защита; разсредоточаване; промяна на местоположение
3.4	Активна защита
Включва	Въздействие върху противникови сензори и системи оръжия
3.5	Противовъздушна отбрана на щабове, сили и средства
Включва	Действия за защита на щабове, подразделения и средства от въздушни удари
3.6	Противоракетна отбрана на щабове, сили и средства
Включва	Действия за защита на щабове, подразделения и средства от ракетни удари

3.7	Координиране на защитата на силите
Включва	Единно планиране и координиране на отбранителни мерки, активна защита, защитата на информационните системи; контрол на изпълнението
3.8	Тактическо предупреждение, оповестяване и оценяване на резултати от противниково въздействие
Включва	Анализ на информация от различни източници; идентифициране на непосредствена заплаха; докладване; общо оповестяване; тактическо оценяване на резултатите от противниково въздействие
3.9	Бойно търсене и спасяване
Включва	Търсене; откриване; извличане и евакуиране на застрашен или задържан личен състав или група, ранени, въоръжение и техника, граждански лица
3.10	Защита от химическо, биологично, радиационно и ядрено (ХБРЯ) въздействие
Включва	Активна и пасивна защита
3.11	Действие в условията на химическо, биологично или радиационно заразяване
Включва	Откриване, обхождане или преодоляване на заразени райони; защита и възстановяване на личен състав; деконтаминиране на обекти и райони
3.12	Прилагане на превантивни медицински и ветеринарни стандарти
Включва	Анализ на опасности; обучение на личния състав; профилактика/ваксиниране; снабдяване със и съхранение на ваксини и други профилактични средства
3.13	Противодействие на психологически операции
Включва	Наблюдение и анализ на радио, телевизионни, печатни и други материали и предавания; елиминиране; контрапротодействие; мотивиране на личния състав
3.14	Възстановяване от въздействия на атака срещу собствените щабове, сили и средства
Включва	Оценяване на въздействията; изместване; реорганизация и попълване на загубите от личен състав, въоръжение и техника; медицинска помощ
3.15	Взаимозаменяемост на личния състав
Включва	Развитие на многофункционални базови умения на личния състав
3.16	Поддръжка на граждански организации за защита на населението и критичната инфраструктура
Включва	Обмен на информация и координиране; превантивни инженерни, строителни и хидростроителни дейности; определяне и анализ на щети; търсене, извличане и евакуация на пострадали; възстановяване на транспортни и съобщителни комуникации; укрепване на хидросъоръжения

Група способности IV. Логистична поддръжка

4.1	Планиране на осигуряването
Включва	Определяне на приоритети, осигуряване на логистични процеси и процедури, определяне на организацията на логистиката и необходимите ресурси

4.2	Координиране на доставките и разпределението
Включва	Доставки и разпределение на оръжия, боеприпаси, оборудване, горива, провизии и транспортни услуги
4.3	Финансов мениджмънт
Включва	Придобиване, мениджмънт и разпределение на финансови средства
4.4	Медицинско осигуряване
Включва	Търсене; евакуиране; оказване на първа помощ; настаняване; лечение; възстановяване; профилактика; снабдяване със и съхранение на медицинска апаратура и лекарствени средства; поддържане на медицинска инфраструктура
4.5	Техническа експлоатация и ремонт на бойни повреди
Включва	Откриване, евакуация и ремонт на въоръжение и техника; техническо обслужване; снабдяване и съхранение на резервни части, материали, специални течности, газове и компоненти за въоръжение и техника
4.6	Инженерна поддръжка на логистичното осигуряване
Включва	Изграждане и поддържане на бази за осигуряване (гражданско-военно строителство; логистични бази; мениджмънт на инфраструктурата; развитие на инфраструктурата за зареждане с горива на страната домакин; мениджмънт на договори и личен състав от организации изпълнители)
4.7	Осигуряване на поддръжка на съюзници, правителства на приятелски страни и организации, присъстващи на театъра
Включва	Обмен на информация; сключване на споразумения; координиране; приемане и осигуряване
4.8	Осигуряване на законовия ред и контрол на задържани лица
Включва	Изграждане на бази (места) за задържане; приемане; настаняване; извличане, съхраняване и предаване на информация; поддържане на реда; охрана; снабдяване; обслужване; комуникационно осигуряване на задържаните лица; информирание на обществеността

Група способности V. Ефективно командване и управление

5.1	Мениджмънт на C4I средата
Включва	Разработване на стратегически насоки, предвиждане на развития, взаимодействие с приятелски, неутрални и враждебни правителства; превод, съхраняване и разпространение на всички видове информация
5.1.1	Обмен на решения, планове и информация
Включва	Процедури; контрол на сигурността
5.1.2	Определяне на изискванията към C4I системата
Включва	Определяне на оперативни, системни и технически изисквания
5.1.3	Поддържане на информация за собствените сили
Включва	Създаване и поддържане в актуално състояние на база данни; архивиране; предоставяне на информация на потребителя
5.1.4	Мониторинг на ситуацията
Включва	Наблюдение, оценяване, анализиране на състоянието и прогнозиране за собствените сили, противника, зоната на операцията (театъра на военните действия) и странични фактори

5.1.5	Мениджмънт на електромагнитния спектър
Включва	Оценяване; разпределяне на честотния спектър; планиране и контрол на използването на излъчващи средства
5.1.6	Идентифициране на приятелски сили
Включва	Установяване, координиране и прилагане на процедури за идентифициране; използване на системи за опознаване
5.1.7	Юридическо осигуряване
Включва	Юридическо консултиране на командири и щаботе по международно право, правила за поведение и ограничения, указания, оперативни планове и избор на цели, гражданско право, финансови въпроси и доставки
5.1.8	Научно осигуряване
Включва	Научно консултиране на командири и щаботе по стратегически и доктринални постановки, оперативни концепции, планиране на силите, оперативно планиране, рискове и заплахи, възможности за въздействие върху противника и средата, характеристики и ефективност на оръжията, средствата и мерките за защита на силите, възможности за противодействие на оръжия и прийоми, използвани от противника, технологични и експлоатационни проблеми; комуникации и обмен на информация с национална и съюзна научна експертиза; санкциониране на препоръки; оценяване на ефективността на научното осигуряване
5.2	Оценяване на средата
Включва	Оценяване на условия, обстоятелства и въздействия, които могат да повлияят върху използването на сили и средства и съответните решения по командната йерархия; оценяване на ефективността на оперативни концепции, планове и бойни заповеди
5.3	Командване и управление на подчинените сили
Включва	Изготвяне на насоки; разработване, анализ и сравняване на варианти за действие; разработване на предварителни планове за операции и планове за действие в кризисни ситуации и приложенията към тях; разпределяне на отговорностите; разработване на бойни заповеди; определяне на правила за поведение ³⁴ (RoE); установяване и поддържане на взаимодействието с граждански организации; синхронизиране/интегриране на действията в операциите; контрол на изпълнението
5.4	Установяване, организиране и функциониране на съвместни и комбинирани щаботе/оперативни центрове
Включва	Разработване на C2 структури; структури за взаимодействие (в т.ч. офицери за свързка); развърщане на щаботе; критерии и процедури за предаване на командване, щабна поддръжка; географско, метеорологично и океанографско осигуряване; комуникационно-информационна поддръжка; юридическо осигуряване
5.5	Координиране и интегриране на поддръжката
Включва	Координиране и интегриране на съвместни, многонационални и междуправителствени действия и взаимно осигуряване; взаимодействие с неправителствени организации и с местните власти

³⁴ Този термин се утвърждава като превод на „Rules of Engagement“, но „правила за използване на сила“ може в някои случаи да се окаже по-удачен вариант.

5.6	Историческо документиране
Включва	Събиране на информация и материали, съхраняване, поддържане, архивиране и използване на информация и анализи от войските
5.7	Развитие на оперативната съвместимост
Включва	Разработване и прилагане на стандарти и единни процедури; политика по сертифициране

Група способности VI. Мобилност и развръщане

6.1	Планиране и управление на стратегическото развръщане
Включва	Определяне на изисквания; оценяване на наличните средства и способности; координация и разрешаване на конфликти между потребности и ресурси; определяне на въздействието на условия и заплахи; обработване на заявки
6.2	Стратегически превоз по въздуха
Включва	Транспортиране на личен състав, въоръжение и техника и материални средства със самолети със средна и голяма далечина на полета
6.3	Дозареждане във въздуха
Включва	Дозареждане на летателни апарати във въздуха със самолети цистерни; система за управление на полетите и дозареждането
6.4	Стратегически превоз по море
Включва	Транспортиране на личен състав, въоръжение и техника и материални средства по море
6.5	Изпращане на сили и средства
Включва	Инфраструктура в района на изпращане: летища, пристанища, пунктове, осигуряване на товаренето и зареждане с ГСМ и други
6.6	Приемане на сили и средства
Включва	Разширяване на капацитета на приемащи пристанища, установяване на бази за товарно-разтоварна дейност и настаняване, координиране на районите за приемане, развитие на летищна инфраструктура, комуникационно-информационна система и системата за управление на въздушното движение/ морския трафик
6.7	Планиране, координиране и управление на развръщането/ придвижването на театъра на операциите
Включва	Непосредствено планиране на развръщането; координиране на приемането, разполагането и придвижването (RSOM) на сили и товари на театъра с наземни, въздушни и морски средства и заемането на райони за бойно (оперативно) използване

Група способности VII. Генериране на способности

7.1	Разработване на стратегии, оперативни концепции и доктрини
Включва	Участие в разработването на съюзни и разработване на национални стратегии, концепции и доктрини
7.2	Тестване/апробиране и валидиране на способности, концепции и доктрини
Включва	Обмен на информация и опит; участие в разработването на съюзни документи; провеждане експерименти, тренировки и учения; съвместни научни изследвания и научна поддръжка на тестването и валидирането

7.3	Извличане и внедряване на уроци от практиката (Lessons Learned)
Включва	Обмен на информация от проведени военни дейности; участие в съвместни научни форми; създаване на библиотеки и бази данни; архивиране; анализиране на опита и извличане на уроци от практиката; изготвяне на предложения за внедряване и взимане на решения за внедряване; контрол
7.4	Определяне на потребности
Включва	Определяне на необходими бойни и други способности
7.4.1	Изготвяне на препоръки за бойни и други изисквания
Включва	Идентифициране на потребности и изисквания; изготвяне на становища и препоръки
7.4.2	Определяне на бойни и други изисквания
Включва	Взимане на решения за потребности и изисквания; приоритизиране на потребностите
7.5	Дългосрочно планиране на отбраната и въоръжените сили (планиране за способности)
Включва	Разработване и утвърждаване на сценарии за планиране, разработване и анализ на алтернативни решения; оценяване на плановия риск; взимане на решения за бъдещата структура на въоръжените сили
7.6	Програмиране
Включва	Изготвяне и утвърждаване на указания, програми, меморандум на програмните решения и отчети за изпълнението; вземане на решения; контрол на изпълнението; отчитане
7.6.1	Изготвяне на проекти, програми за развитие на отбраната и въоръжените сили и програмни алтернативи
Включва	Изготвяне на проект на указания за програмиране, програми за развитие на отбраната и въоръжените сили в алтернативни варианти, проект на меморандум на програмните решения, документи за съгласуване на спорни въпроси, предложения за изменения, проекти на текущи и годишни отчети на изпълнението; съгласуване на проектобюджет и предложения за изменения в бюджета
7.6.2	Взимане на решения и контрол на изпълнението
Включва	Утвърждаване на указания за програмиране; избор на програмни алтернативи; утвърждаване на меморандум на програмните решения; утвърждаване на промени в програмните меморандуми; контрол на изпълнението на програми за развитие на отбраната и въоръжените сили; утвърждаване на отчета за изпълнението
7.7	Бюджетиране
Включва	Планиране, изпълнение и отчет на изпълнението на бюджета
7.7.1	Планиране на бюджета
Включва	Изготвяне на проектобюджет в съответствие с Меморандума на програмните решения; уточняване на бюджета след приемане на Закона за държавния бюджет
7.7.2	Изпълнение на бюджета
Включва	Изпълнение на бюджета; коригиране на бюджета в съответствие с утвърдени изменения в Меморандума на програмните решения

7.7.3	Контрол на изпълнението на бюджета
Включва	Текущ и годишен контрол; оценяване на законосъобразност и целесъобразност
7.7.4	Извършване на одити
Включва	Оценяване на ефективността и ефикасността на използване на бюджетни средства
7.8	Управление на човешките ресурси
Включва	Формиране и реализиране на политика по мениджмънт на човешките ресурси и управление на личния състав; контрол; оценяване на ефективността на политиката и нейното прилагане
7.8.1	Определяне на изискванията към човешките ресурси
Включва	Оценяване на потребностите, изискванията и средата за мениджмънт на човешките ресурси; разработване и утвърждаване на изисквания към офицерския, сержантския, войнишкия и матроския състав на редовна служба, резервисти и граждански лица; оценяване на адекватността
7.8.2	Управление на личния състав (планиране, координиране, рекрутиране, назначаване, развитие, освобождаване, социална адаптация)
Включва	Разработване на концепции и политики; регламентиране; изпълнение; контрол на изпълнението; оценяване на ефективност и ефикасност на процеси, методи и организационни решения
7.8.3	Осигуряване на адекватно морално-психологическо състояние на личния състав
Включва	Оценяване на изискванията; разработване и прилагане на политики, програми и процедури за оценяване на морално-психологическо състояние на личния състав, мотивиране, подпомагане на семействата на военнослужещите; оценяване на ефективността на политики, програми и процедури
7.8.4	Разработване на политики по образованието и подготовката
Включва	Разработване, анализ и утвърждаване на политики и програми за образование, подготовка, учения и оценяване; контрол на изпълнението; оценяване на тяхната ефективност и ефикасност
7.8.5	Образование и квалификация
Включва	Повишаване на образованието и квалификацията и преквалификация на личния състав; подготовка на длъжностни лица от системата за сигурност и взаимодействащи неправителствени организации; образование и квалификация на военнослужещи и граждански лица от страни съюзници и партньори
7.8.6	Оценяване на ефективността на образованието и подготовката
Включва	Оценяване на качеството на образованието и ефективността на организационни и програмни решения; изготвяне на препоръки за усъвършенстване на системата за образование и подготовка
7.8.7	Медицинско осигуряване
Включва	Разработване и утвърждаване на политики и програми за медицинско осигуряване на личния състав; оценяване на психическата и физическата годност на кандидати за военна служба; текущ контрол на психическото и физическото състояние на военнослужещи и граждански лица; оказване на медицинска помощ, лечение и възстановяване на военнослужещи и граждански лица; оценяване на качеството и ефективността на политики, програми и организационни решения за медицинско осигуряване

7.9	Мениджмънт на аквизицията
Включва	Въоръжение, бойна техника и оборудване, инфраструктура, научноизследователска и развойна дейност, утилизация
7.9.1	Определяне на потребности, изисквания, приоритети
Включва	Дефиниране и утвърждаване на потребности и оперативни изисквания в съответствие с утвърдени „необходими оперативни способности“; определяне и утвърждаване на приоритети
7.9.2	Мениджмънт на програми и проекти за аквизиция
Включва	Създаване, овластяване, осигуряване и контрол на програмни и проектни екипи; комуникиране и обмен на информация с потенциални разработчици/ доставчици; разработване и избор на алтернативни решения; оценяване на стойността; управление на характеристики, време и стойност; мениджмънт на риска; договаряне; мениджмънт на договори; изпитвания; стандартизиране; сертифициране; кодифициране; оценяване на програмни и проектни екипи; извличане, документиране, архивиране и използване на уроци от практиката; мениджмънт на кооперирани (многонационални) проекти
7.10	Мениджмънт на равнището на готовност на войските и силите
Включва	Индивидуална и групова подготовка и управление на бойната готовност, сертифициране
7.11	Ротиране на силите
Включва	Ротиране на силите, участващи в операции
7.12	Поддръжка на развърнатите сили
Включва	Определяне на потребности; координиране на осигуряването; церемонии в чест на загиналите; осигуряване на участващия в операции личен състав (комуникации с близките и подобни)

Група способности VIII.

Формиране на регионалната среда за сигурност

8.1	Развитие на международните отношения и договорености
Включва	Механизми за консултации, сключване на договори, разработване, съгласуване и прилагане на мерки за прозрачност и укрепване на доверието и др.
8.2	Регионално сътрудничество по въпроси на сигурността
Включва	Сътрудничество по въпроси на сигурността в Югоизточна Европа, черноморско сътрудничество, в разширения черноморски регион и др.
8.3	Двустранно военно сътрудничество
Включва	Сътрудничество с отбранителните ведомства и въоръжените сили на други страни
8.4	Създаване и участие в двустранни и многонационални формирования
Включва	Идентифициране на възможности и оценяване на съответствието с потребности и приоритети на отбранителната политика; създаване и подготовка на формирования; съвместно сертифициране; осигуряване; анализ на ефективността

8.5	Изпълнение на функции в интерес на сигурността на други страни
Включва	Изпълнение на функции по контрол на въздушното пространство или гарантиране на морския суверенитет на близко разположена страна
8.6	Подготовка на военни и граждански лица от министерство на отбраната, въоръжените сили и системата за сигурност на други страни
Включва	Разработване на общи и специализирани програми и провеждане на курсове
8.7	Консултантска помощ
Включва	Оказване на съдействие и помощ на други страни в изграждането на отбранителни институции, реформа на сектора за сигурност и аналогични инициативи
8.8	Предоставяне на военни съоръжения за ползване от сили на САЩ и други съюзници от НАТО
Включва	Предоставяне на военни съоръжения на съюзнически войски и тяхното съвместно използване

Група способности IX. Стратегическа адаптивност

9.1	Идентифициране и анализ на тенденции и прогнозиране на измененията в средата за сигурност
Включва	Определяне на детерминанти в измененията на средата, набор от контекстни сценарии (алтернативни бъдещи), индикатори за преход от един към друг контекстен сценарий
9.2	Идентифициране и анализ на тенденции и прогнозиране на измененията в средата за развитие на въоръжените сили
Включва	Идентифициране на социални, икономически, демографски и други тенденции, прогнозиране на тяхното развитие и оценяване на влиянието им върху развитието на въоръжените сили
9.3	Технологичен мониторинг
Включва	Мониторинг и прогнозиране на развитието на технологиите с особено внимание на тези, които могат съществено да изменят начините на противоборство (т.н. „disruptive technologies“)
9.4	Научноизследователска и развойна дейност
Включва	Обмен на информация; планиране и управление на перспективни научни изследвания и технологични разработки: определяне на критични технологични потребности, приоритизиране, провеждане на национални и участие в международни научноизследователски програми и проекти; разпространяване на резултати от научни изследвания; оценяване на качеството и ефективността; поддържане на национален научноизследователски капацитет в области от критично значение
9.5	Разработване на концепции и провеждане на експерименти
Включва	Идентифициране на оперативни потребности и технологични възможности; разработване на иновативни концепции; провеждане на лабораторни и полеви експерименти; анализ на резултатите; усъвършенстване и внедряване на концепции и технологии

9.6	Насочване на развитието на отбранително-индустриалната база
Включва	Определяне на национални интереси, цели, критични потребности и приоритети; разработване, координиране и приемане на стратегии за развитие на отбранително-индустриалната база; идентифициране и анализ на приложимостта на инструменти на държавата за влияние върху развитието на отбранително-индустриалната база; прилагане, оценяване на резултатите и анализ на ефективността от прилагане на държавни инструменти
9.7	Мобилизация
Включва	Поддържане на мобилизационен резерв от инфраструктура, въоръжение и техника (ВиТ), личен състав, запаси, производствени мощности и т.н.

2.3. Амбиции в областта на отбраната

При дефиниране (преглед и уточняване) на равнищата на отбранителни амбиции реалистично и конкретно се формулират очакванията на държавното ръководство по основните компоненти на отбранителната политика, например относно броя, мащаба и характера на операциите, които въоръжените сили на страната трябва да са способни да провеждат³⁵.

За всяка такава „основна задача“ се определя „скала“ с възможни градиенти дефиниции (вж. фигурите по-долу) и се избира точка по тази скала, която отбелязва определеното³⁶ равнище на амбиция.

При разработване на скалите на възможна амбиция е следван прагматичен подход и са изключени амбиции от рода на организиране на противоракетна отбрана на театъра на операциите, провеждане на или участие в „хирургични операции“, например срещу терористична организация, базирана на територията на друга страна и притежаваща оръжие за масово унищожение, самостоятелно развитие на сензорни и/или ударни системи с космическо базиране, използване на крилати ракети и други подобни.

Въпреки това най-високите от представените по скалите равнища на амбиция са включени, за да се постави изборът на равнище на амбиция в контекст, като се онагледят възможности и евентуални алтернативни решения. Реализирането на тези най-високи равнища на амбиция в рамките на плановия хоризонт не се счита за необходимо или реалистично от ресурсна гледна точка.

За всяка основна задача, както и за основни компоненти на отбранителната политика, се определя равнище на амбиция, което е желано и правдоподобно, както и равнище, което според авторите е минимално допустимо.

³⁵ Тодор Тагарев. Отбранителната политика: обхват, основни компоненти и зависимости. – *Международни отношения*, бр. 1–2, 2007, стр. 141–156.

³⁶ В това издание нивото на амбиции е определено от авторите.

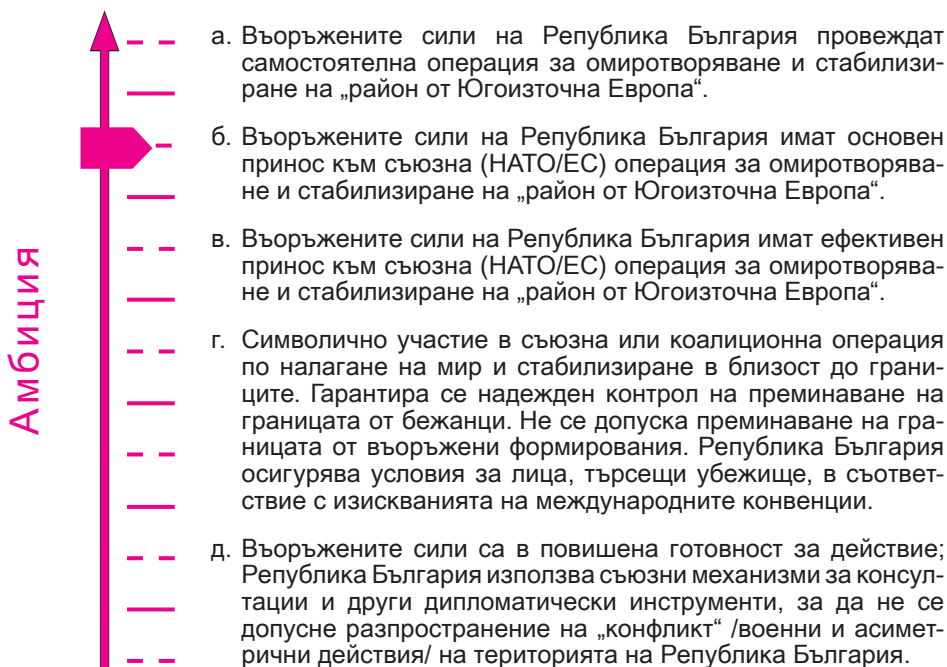
Така определените равнища на амбиции трябва да бъдат съгласувани помежду си. Например не е възможно да се приеме едновременно високо равнище на амбиция за участие в експедиционни операции и равнище на амбиция по отношение на технологичния компонент, което не гарантира оперативната съвместимост на експедиционните сили.

Избраните равнища на амбиция по основни задачи и компоненти на отбранителната политика се използват за определяне на *целева структура на силите* (вж. раздел 2.6).

Когато се разработва тази целева структура, трябва да се осигури гарантирано наличие на съответните способности и, респективно, гарантирано постигане на желан резултат, а не се разчита на ад-хок действия, т.е. действия с налични към даден момент сили (каквито и да са те и техните способности).

1. Управление на трансгранична военнополитическа криза

Предполага се, че поне в един контекстен сценарий³⁷ е възможно да възникне значителна по мащаб военнополитическа криза в близост до границите на Република България. Амбициите в националната отбранителна политика могат да бъдат дефинирани по следния начин:

³⁷ Вж. *Методология и сценарии за отбранително планиране*. Военно издателство, С., 2007.

За проектиране на целевата структура на силите авторите приемат равнище на амбиция „б“.

Минималното равнище на амбиция е „в“.

2. Принос към колективната отбрана

Хипотезата е, че провеждането на операция за колективна отбрана на съюзник е правдоподобно. Потребността за провеждане на такава операция няма да възникне внезапно. Респективно, силите за участие в такава операция могат да се поддържат в сравнително ниско равнище на готовност (готовност за действие след не по-малко от шест месеца), което ще даде възможност за докомплектоване и доподготовка на участващите подразделения.

Приема се още, че Въоръжените сили на Република България ще допринасят за провеждането на такава операция съобразно своите възможности с тактически формирования и подразделения, например с една механизирани бригада, усилена с подразделения за бойна поддръжка и осигуряване, подразделения от ВВС и при необходимост с отделни кораби от ВМС, които ще се придават към съответните компонентни командвания на създаваните за целта многонационални съвместни оперативни сили (CJTF).

При необходимост от продължително участие в такава операция България ще минимизира участието си в операции по поддържане на мира, стабилизация и реконструкция и други с подобен характер.

3. Контрол на границите, гарантиране на въздушния и морския суверенитет

Разглежда се решаването на тези задачи в мирно време. При това обаче не са изключени опити за демонстративно нарушаване на суверенитета, например чрез навлизане на летателни апарати/кораби с въоръжение на борда в националното въздушно/морско пространство³⁸.

Анализът обхваща и условията на военнополитическа криза в близост до територията на страната, която не е свързана с преки заплахи за националния суверенитет.

Дори в мирно време не са изключени действия на терористични организации, например реализиране на сценарий „Ренегат“.

Не се изключва възможността за действия на трансгранична организирана престъпност, свързани с трафик на хора, наркотици и оръ-

---

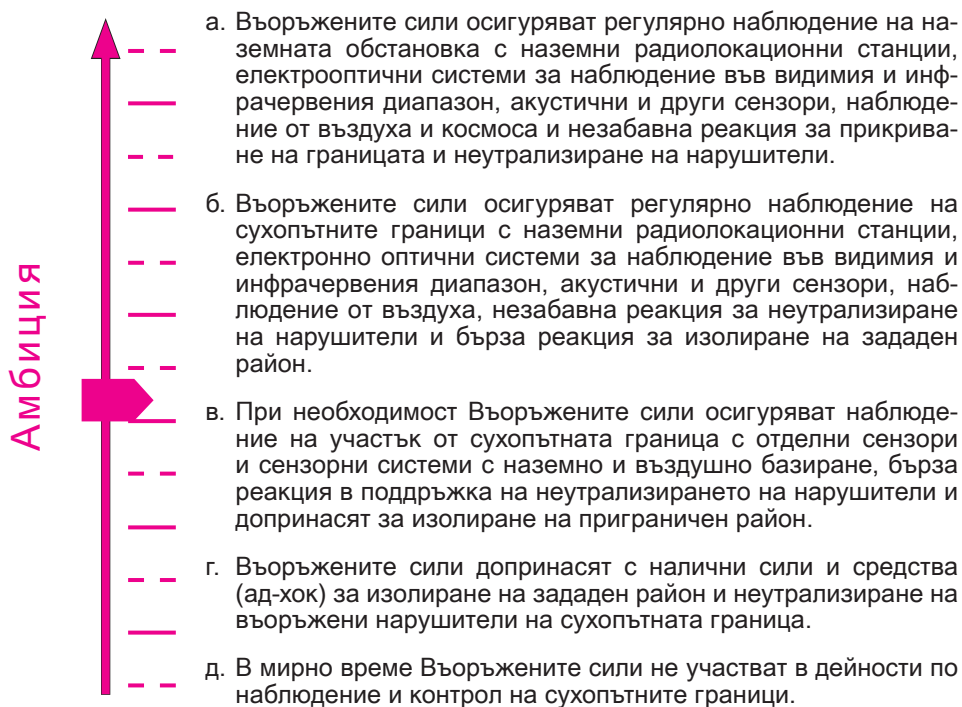
³⁸ По време на това изследване, в края на месец декември 2007 г., датски изстребител са вдигнати във въздуха, на разстояние 120 км от датската граница прехващат и в продължение на 18 минути преследват бомбардировачи Ту-160 на Руската федерация. Впоследствие са подкрепени от изстребител на британските кралски ВВС. Вж. Danish fighter jets v. Russian bombers: 18-minute chase (26 декември 2007 г.) <www.russiatoday.ru/news/news/19043>.

жие, в това число материали или компоненти на оръжие за масово унищожение, стоки и технологии с възможна двойна употреба. Трафикът обикновено е по суша или море, но не са изключени опити за незаконен трафик по въздуха.

Предизвикателства генерират и опитите за незаконно използване на природни ресурси в националните морски пространства.

3.1. Контрол на сухопътната граница

В мирно време и в условията на военнополитическа криза в региона, която пряко не засяга територията на Република България, може да се наложи въоръжените сили да подкрепят организациите от сектора за сигурност, отговарящи за контрола на сухопътната граница³⁹. Разработена е следната скала на амбиция относно приноса на въоръжените сили в решаването на тази задача:

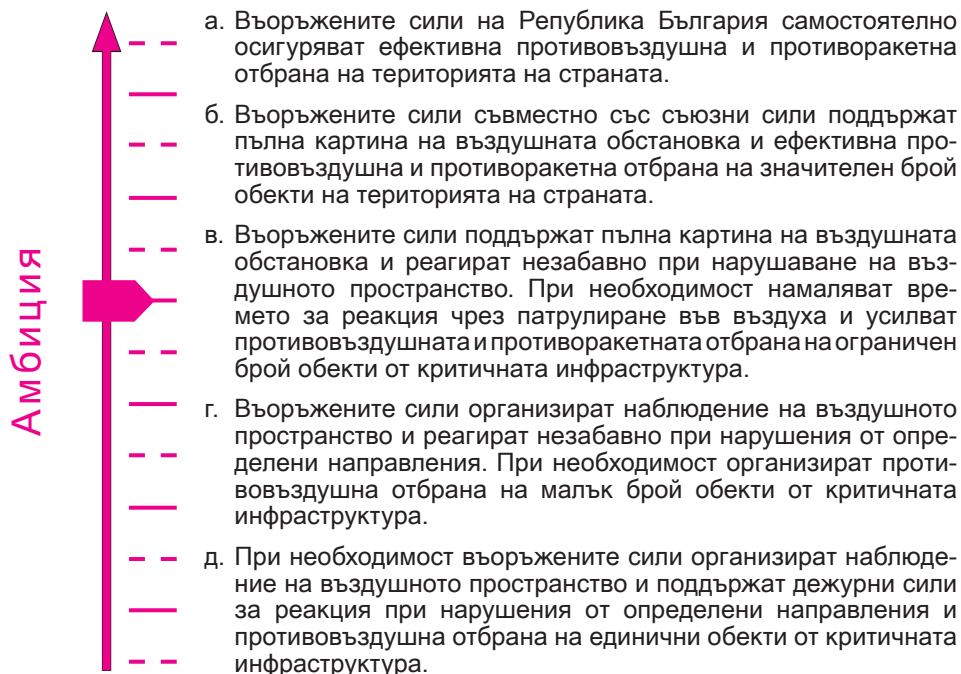
³⁹ Така например през последното десетилетие на XX век австрийската армия провежда една от най-големите си операции – за противодействие на нелегалната имиграция. Първоначалният мандат на операцията е за десет седмици, но впоследствие е продължаван 16 пъти. Във всеки момент със задачи по защита на границата са ангажирани около 2200 военнослужещи. Освен това за наблюдение от въздуха регулярно е използвана и вертолетна авиация. Вж. Johann Frank, „A Neutral’s Perspective: The Role of the Austrian Armed Forces in Homeland Security“, *Connections: The Quarterly Journal* 4:3 (2005): 97–120.

За проектиране на целевата структура на силите авторите приемат равнище на амбиция между „б“ и „в“.

Минималното равнище на амбиция е „г“.

3.2. Защита на въздушния суверенитет

И в мирно, и във военно време въоръжените сили носят отговорности за контрол на въздушното пространство и защита на въздушния суверенитет. По отношение на изпълнение на тази задача в мирно време и в условията на военнополитическа криза в региона, която пряко не засяга територията на Република България, е разработена следната скала на амбиция:

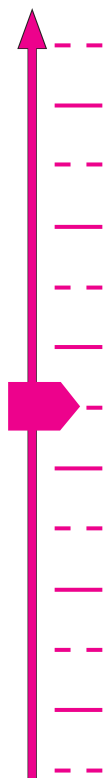

За проектиране на целевата структура на силите авторите приемат равнище на амбиция „в“.

Минималното равнище на амбиция е „г“.

3.3. Защита на морския суверенитет

И в мирно, и във военно време Въоръжените сили носят отговорности за защита на морския суверенитет. По отношение на изпълнение на тази задача в мирно време и в условията на военнополитическа криза в региона, която пряко не засяга територията на Република България, е разработена следната скала на амбиция:

- а. Въоръжените сили на Република България поддържат пълна картина на морското и речното пространство, реагират незабавно и неутрализират ефективно обекти на вода, под вода и във въздушното пространство и осигуряват противоракетна отбрана на приморско направление.
- б. Въоръжените сили съвместно със съюзници, съседни страни и граждански организации⁴⁰ поддържат пълна картина на морското и речното пространство, възпират, реагират незабавно при нарушения и неутрализират ефективно надводни, подводни обекти и дозвукви летателни апарати.
- в. Въоръжените сили съвместно със съюзници, съседни страни и граждански организации поддържат адекватна картина⁴¹ на морското и речното пространство, възпират, реагират бързо⁴² при нарушения от страна на военни плавателни средства и при необходимост поддържат гражданските власти при неутрализиране на невоенни обекти нарушители.
- г. Въоръжените сили съвместно със съюзници, съседни страни и граждански организации поддържат добра картина и разбиране за ситуацията в националните морски и речни пространства и реагират бързо при нарушения от определени направления. При необходимост усилват системата за наблюдение и реакция.
- д. При необходимост въоръжените сили организират наблюдение на морското и речното пространство и поддържат дежурни сили за реакция при нарушения от определени направления. Поддръжката на гражданските власти е с налични сили и средства (ад-хок).

За проектиране на целевата структура на силите авторите приемат равнище на амбиция „в“.

Минималното равнище на амбиция е „г“.

В следващите три подраздела са представени скали за определяне на равнището на амбиция относно принос на въоръжените сили към способностите и усилията на гражданските власти и организации от сектора за сигурност за противодействие на тероризма, осигуряване на защита на обществения ред и сигурност и защитата на населението и критичната инфраструктура от последствията на природни бедствия, промишлени аварии, катастрофи и терористични актове.

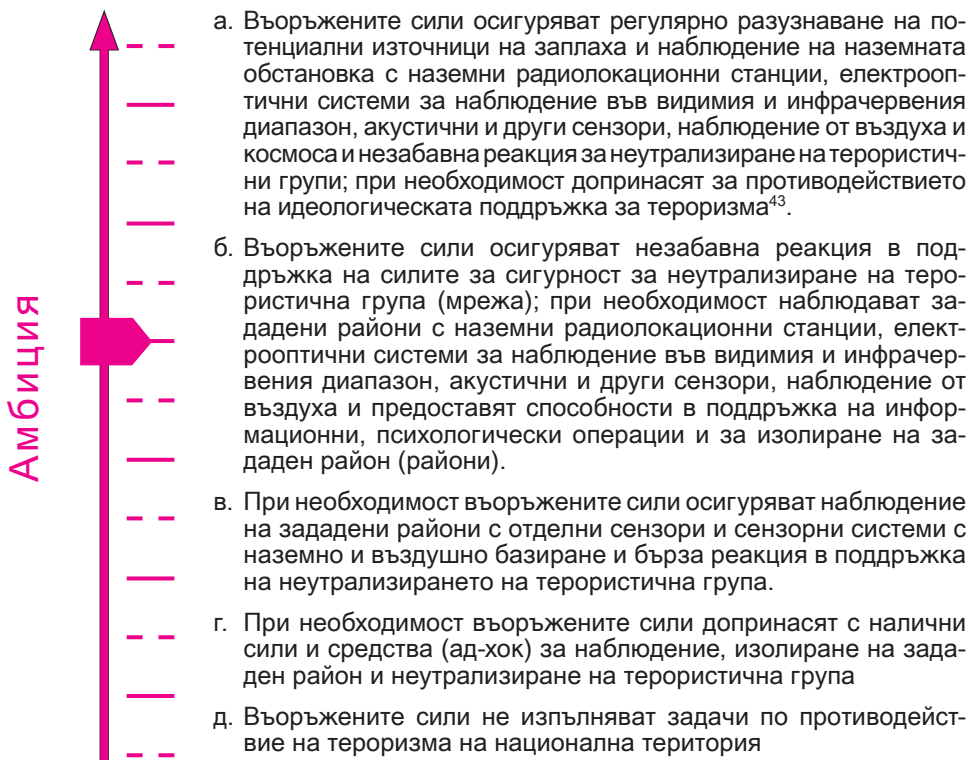
⁴⁰ Структури на Изпълнителна агенция „Морска администрация“. Гранична полиция и др.

⁴¹ При необходимост усилват системата за наблюдение.

⁴² При необходимост съкращават времето за реакция чрез въздушно и морско патрулиране в националните морски пространства.

4. Противодействие на тероризма

Въоръжените сили допринасят за противодействие на терористичната заплаха и действията на терористични групи на територията на страната. В поддръжка на дефинирането на равнище на амбиция относно този принос е разработена следната скала:

За проектиране на целевата структура на силите авторите приемат равнище на амбиция „б“.

Минималното равнище на амбиция е „в“.

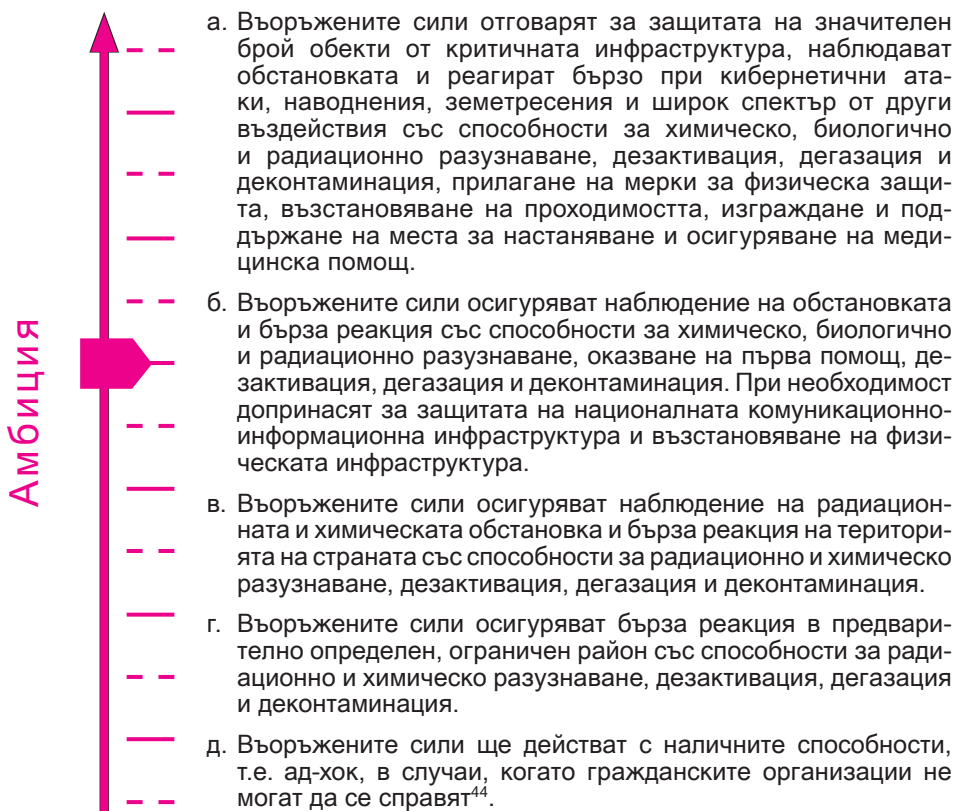
5. Осигуряване на защита на обществения ред и сигурност

Въоръжените сили допринасят за решаването на тази задача със специфични способности в зависимост от приетия сценарий за планиране на силите. За пример вж. раздел 2.5.

⁴³ За допълнителна информация вж. бр. 3 от 2005 г. и броеве 3 и 4 от 2006 г. на списание *Connections: The Quarterly Journal*. Списанието е достъпно он-лайн на адрес <http://consortium.pims.org>. Публикува се на английски и на руски език.

6. Защита на населението и критичната инфраструктура от последствията на природни бедствия, промишлени аварии и терористични актове

Въоръжените сили допринасят за решаването на тази задача със специфични способности в зависимост от приетия набор от сценарии за планиране на силите. В поддръжка на дефинирането на равнище на амбиция относно този принос е разработена следната скала:

За проектиране на целевата структура на силите авторите приемат равнище на амбиция „б“.

Минималното равнище на амбиция е „г“.

⁴⁴ Например военномедицинска болница ще приема за лечение пострадали в зависимост от наличния към момента капацитет.

7. Принос към мирни операции извън територията на НАТО и ЕС

Определяне на амбицията в това отношение предполага задълбочен анализ на характера на операциите, ролята, която България желае да изпълнява, и равнището на участие⁴⁵.

Хипотезата е, че България няма амбицията да провежда сама или да е водеща страна в операции извън територията на страната, както и извън територията на страните, членки на НАТО. Това позволява да се използва възможността за избор в какъв тип операции да участваме и с какви способности, т.е. създава предпоставки за специализация в българското участие в операции извън територията на страната.

7.1. Характер на операциите

Вероятно подразделения от въоръжените сили ще участват в различни по характер операции извън територията на НАТО и Европейския съюз, т.е. при ограничена поддръжка от страна домакин. Хуманитарни операции могат да се провеждат при природно бедствие или крупна катастрофа на територията на страна, член на НАТО или Европейския съюз.

В поддръжка на дефинирането на равнище на амбиция относно характера на операциите, в които ще участват въоръжените сили, е разработена градирана скала, представена по-долу.

Отбелязаните на фигурата операции от тип „в“ и „г“ са продължителни и участието в тях предполага неколккратно ротиране на участващите подразделения. Участието в операции от тип „а“, „б“ и „д“ е без ротиране, но предполага поддържане на сили във висока степен на готовност за действие. Тук се отчита амбицията за принос към силите за отговор на НАТО (NRF) и Европейските сили за бързо реагиране (ERRF).

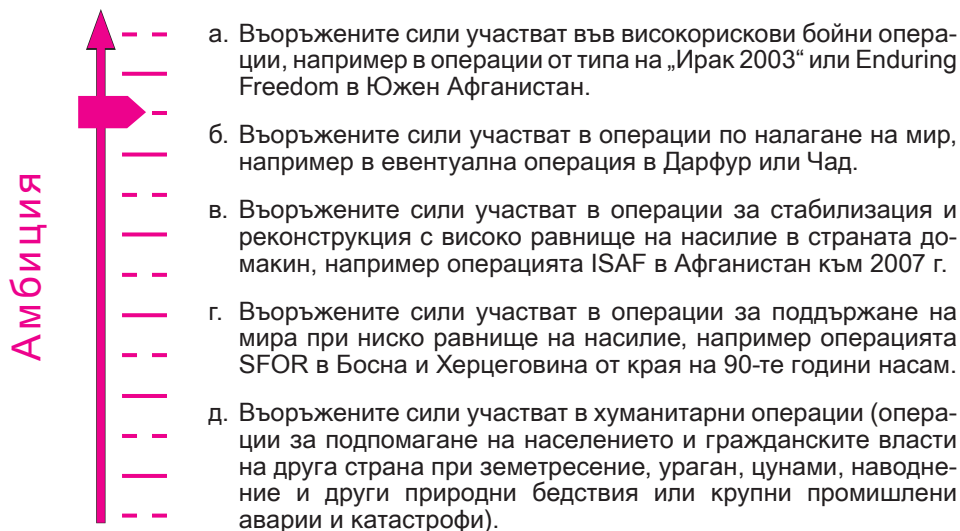
След приключването им, операции от типа „а“ и „б“ често се трансформират в операции от тип „в“ или „г“.

Работната хипотеза на авторите е, че въоръжените сили на Република България ще участват с отделни подразделения в операции от тип „а“. Операциите от тип „б“ са типични за Силите за отговор на НАТО (NRF) и Силите за бързо реагиране на Европейския съюз (ERRF). Хипотезата е, че България като член на тези два съюза ще осигурява пропорционален принос в NRF и ERRF.

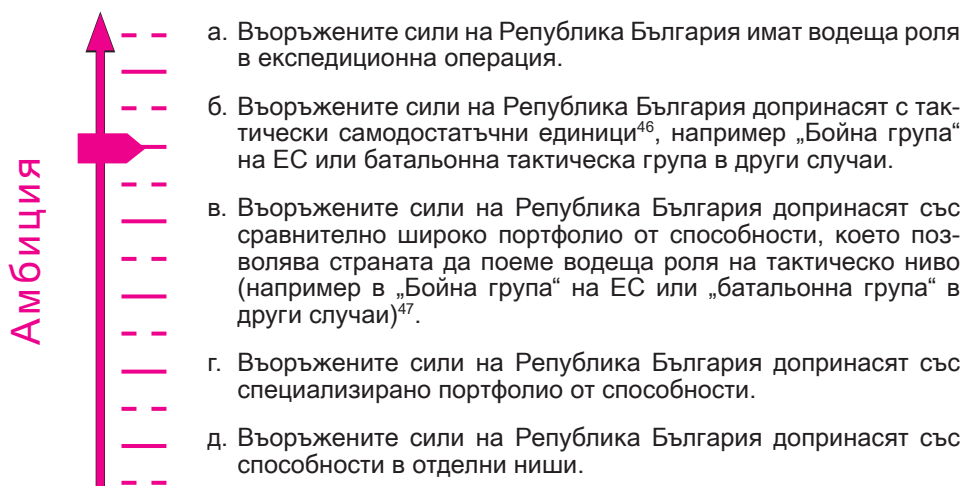
⁴⁵ Съответстващи на равнищата на амбиция, съгласувани в рамките на НАТО и Европейския съюз.

7.2. Принос и роля в експедиционна операция

За определяне на равнище на амбиция по отношение на приноса и ролята на въоръжените сили в експедиционни операции е разработена следната скала:

В последващия анализ авторите приемат равнище на амбиция „б“. Минималното равнище на амбиция е „г“.

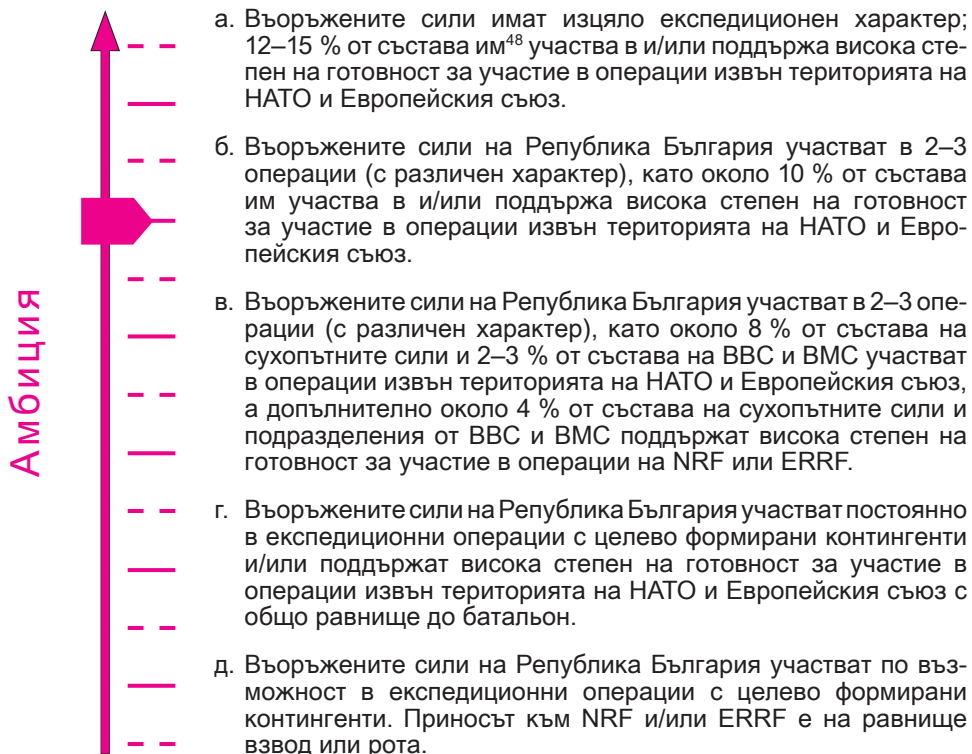
⁴⁶ По този начин определя своите амбиции Канада.

⁴⁷ По този начин определя своите амбиции Швеция.

7.3. Брой операции и равнище на участие

България може да участва в 2–3 операции по-видимо, а с военни наблюдатели и малки подразделения в други 2–3 операции.

Разработената скала е по отношение на сумарното равнище на участие в операции извън територията на НАТО и Европейския съюз.

За проектиране на целевата структура на силите авторите приемат равнище на амбиция „б“.

Минималното равнище на амбиция е „в“.

Приема се още, че когато определеното равнище на амбиция се реализира напълно чрез българско участие в една от експедиционна операция, участието в други операции се минимизира или прекратява.

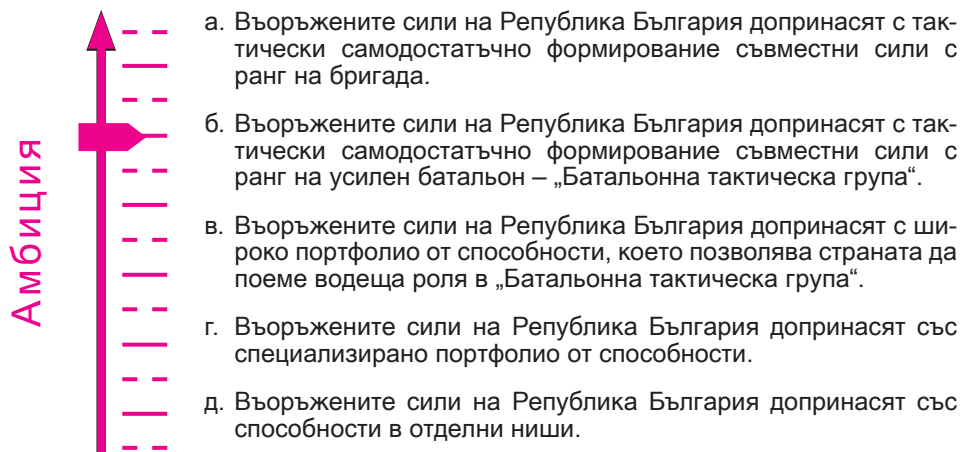
За да се осигури нагледност при по-нататъшното представяне на резултатите от анализа и съответствие с разглежданите основни задачи (както и със съответните ситуационни сценарии) и отчитайки корелацията между оси 7.1, 7.2 и 7.3, предлагаме три обобщения относно приноса на Въоръжените сили на Република България в операции извън територията на НАТО и Европейския съюз.

⁴⁸ Тук и по-долу – определяни като процент на участващи военнослужещи от целия личен състав на редовна военна служба (не се включват граждански лица и резервисти).

7А. Принос към съюзна/коалиционна операция за стабилизация и реконструкция

Разработената скала е за определяне на приноса към продължителна операция за стабилизация и реконструкция, т.е. операция, която продължава три и повече години. Този тип операция е избран като обобщаващ за приноса към всички видове продължителни експедиционни операции.

Равнището на амбиция за участие в такава операция може да бъде градирано по следния начин.

За проектиране на целевата структура на силите авторите приемат равнище на амбиция „б“.

Минималното равнище на амбиция е „г“.

7Б. Принос към съюзните способности с готовност за бърза реакция (NRF и/или ERRF)

Освен участието си в експедиционни операции въоръжените сили ще поддържат *готовност* за бързо реагиране и провеждане на операции с различен характер.

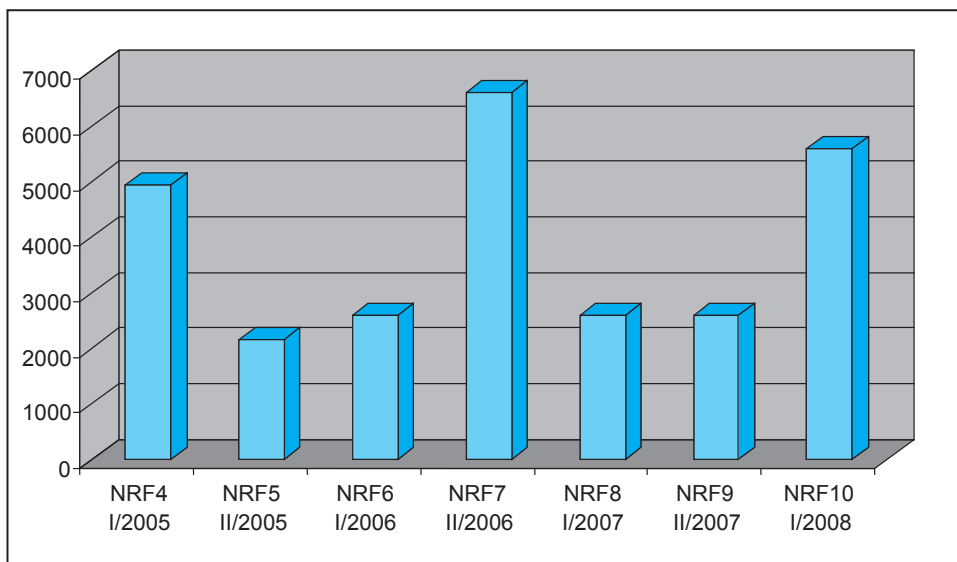
Като обобщение на този принос е избрана готовността за действие като част от Силите за отговор на НАТО (NRF). Това са многонационални съвместни сили с готовност за провеждане на различни по характер операции, включително високорискови, и с личен състав до 25 000 военнослужещи⁴⁹.

⁴⁹ Вж. например Major General Natynczyk, Chief of Transformation, Department of National Defense, Canada, „Canadian Forces Transformation“, *Conference on Defense Transformation* (Garmisch-Partenkirchen, Germany, 9-11 April 2006), <www.marshallcenter.org/site-graphic/lang-en/page-mc-index-1/xdocs/conf/conferences-current/static/xdocs/conf/2006-conferences/0603/Natynczyk-en.pdf>.

Според възприетата практика в НАТО и в Европейския съюз силите, придадени към NRF или ERRF, се ротират на всеки шест месеца. Не е задължително приносът към отделните ротации да е равномерен. На Фиг. 1 е представено участието на Бундесвера в седем последователни ротации на NRF⁵⁰.

Пиковите в NRF4 и NRF10 съответстват на участие с германска бригада от германско-холандския корпус, а пикът в NRF7 – на участието с германска бригада от корпуса на Европейския съюз.

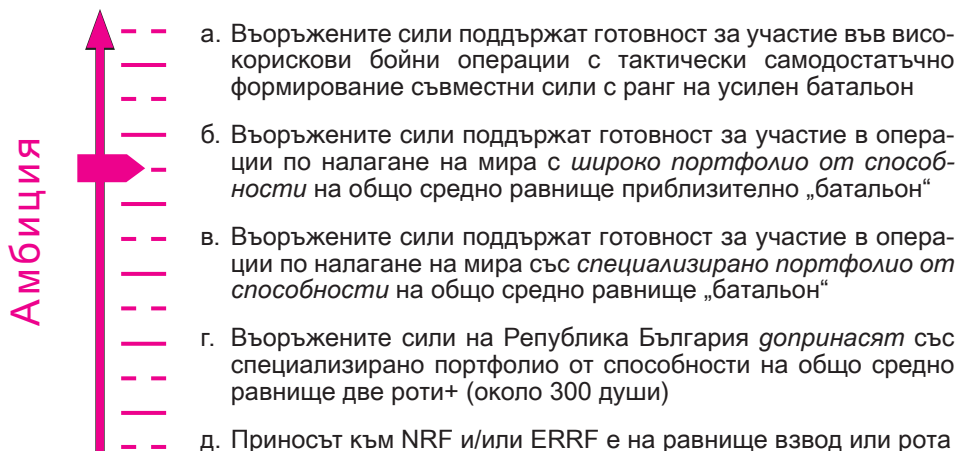
Не е задължително участието да е с формирания и подразделения от въоръжените сили. Така например има случаи на принос на Норвегия с нает по договор ро-ро кораб (за стратегически транспорт по море).

Фиг. 1. Принос на Бундесвера към ротации на NRF от 4 до 10

За определяне на осредненото участие в ротации на NRF е разработена следната скала с възможни равнища на амбиция:

⁵⁰ Brigadier General Erhard Drews, Commander, Bundeswehr Center for Transformation, "Defense Transformation from the German Perspective," *Conference on Defense Transformation* (Garmisch-Partenkirchen, Germany, 9–11 April 2006), <www.marshallcenter.org/site-graphic/lang-en/page-mc-index-1/xdocs/conf/conferences-current/static/xdocs/conf/2006-conferences/0603/Drews-en.pdf>.

За проектиране на целевата структура на силите авторите приемат равнище на амбиция „б“. Приемането на това равнище е от важно значение за цялостната трансформация на Въоръжените сили и, в частност, за развитието на балансирана структура на силите.

Минималното равнище на амбиция е „г“.

Сумарният принос на Въоръжените сили по 7А и 7Б трябва да съответства на амбицията по 7.3.

7В. Ротационен капацитет

Продължителното участие в една операция и в сили с висока степен на готовност за действие с определен брой подразделения изисква в структурата на силите да има по-голям брой подразделения от същия тип.

Например, ако в една операция участваме с 2 „подразделения тип А“, а в структурата на силите поддържаеме К „подразделения тип А“⁵¹, за да се осигури ротация на участващите в операцията сили, отношението К:2 може да бъде наречено *ротационен капацитет*, който в случая е равен на $0.5 \cdot K$.

В неотдавна публикувано изследване на Организацията за изследвания и технологии на НАТО това съотношение е наречено *Buy To Deploy (BTD) ratio*, което се определя като „Целият брой оборудване или единици от един тип в структурата на силите, разделен на максималния брой от този тип, който може да бъде използван в операции за определен период“⁵².

Като основа за определяне на необходимия ротационен капацитет

⁵¹ В „К“ се включват и двете подразделения, които към текущия момент участват в операцията.

⁵² Вж. *Force Structure to Underpin Deployed Operations*, SAS-058 Technical Report (Paris: NATO Research and Technology Organization, October 2006), p. 1–4.

могат да се приемат насоките на НАТО за ротирание (Таблица 2)⁵³. На основата на тези насоки може да се определи ротационен капацитет между 3 и 4, но следва да се има предвид обаче, че те се отнасят за ротирание на подразделения, които са „боеспособни“ (притежават всички необходими способности в съответствие със стандартите на НАТО).

Таблица 2

Насоки на НАТО за ротирание

<i>Вид въоръжени сили</i>	<i>Продължителност</i>	<i>Време между ротации</i>
Сухопътни войски	6 месеца	12 месеца
VBC	6 месеца	12 месеца
VMC	3 месеца	9 месеца

Националните практики при определяне на изискванията за участие в операции към подразделенията и личния състав и към ротационния капацитет като цяло се различават съществено.

Но във всички страни, като се отчетат изискванията за начална и специализирана подготовка на военнослужещите, за доподготовка, повишаване на квалификацията и преквалификация, за внедряване на ново и усъвършенстване на съществуващо оборудване и неговото овладяване, необходимият ротационен капацитет нараства.

С особено критично значение е влиянието на интензивността на участие в операции върху задържането на личния състав на служба във въоръжените сили.

Отчитайки всички тези фактори, във Великобритания е възприет модел на участие в операции, представен в Таблица 3⁵⁴.

Таблица 3

Модел на участие в операции на подразделения и личен състав от въоръжените сили на Великобритания

<i>Вид въоръжени сили</i>	<i>Продължителност</i>	<i>Време между ротации</i>
Сухопътни войски	6 месеца	24 месеца
VBC	4 месеца	16 месеца
VMC	40%	60 %
Резервисти	максимално 1 година за 5-годишен период	

В Холандия обаче към момента е прието подразделенията и личният състав от сухопътни войски да участват в една 6-месечна мисия в рамките на 36 месеца⁵⁵.

⁵³ Вж. МС 371/1.

⁵⁴ Пак там.

⁵⁵ Пак там.

Различията между видовете въоръжени сили в това отношение могат да бъдат много съществени. Не е изключено също така за някои видове операции, особено високорискови операции, да се приеме друго решение за продължителността на участие в една ротация.

Изискването за създаване на ротационен капацитет влияе много съществено върху решенията за структурата на силите. Така например приетият към началото на 2005 г. план за реформа на Бундесвера предвижда ротационен капацитет, средно по-голям от 5 и превишаващ 7 единици за силите с готовност за участие във високоинтензивни операции (вж. Таблица 4)⁵⁶.

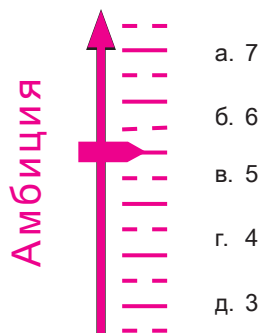
Таблица 4

Ротационен капацитет на Бундесвера

	Постоянно	В структура на силите	Ротационен коэффициент (средно за ВС)
Готовност за участие във високоинтензивни операции (тип NRF), средно	4 500	35 000	7,8
Участие в операции за стабилизация и реконструкция и подобни	14 000	70 000	5
Други (неекспедиционни)		145 000	
Всичко военнослужещи на редовна военна служба		250 000	

* В експедиционните сили служат приблизително 42 % от общата численост на военнослужещите в Бундесвера

За определяне на осреднения ротационен капацитет е разработена следната скала с възможни равнища на амбиция:

⁵⁶ Лекция на Генералния инспектор на Бундесвера генерал Шнайдерхан във Военна академия „Г. С. Раковски“, февруари 2005 г.

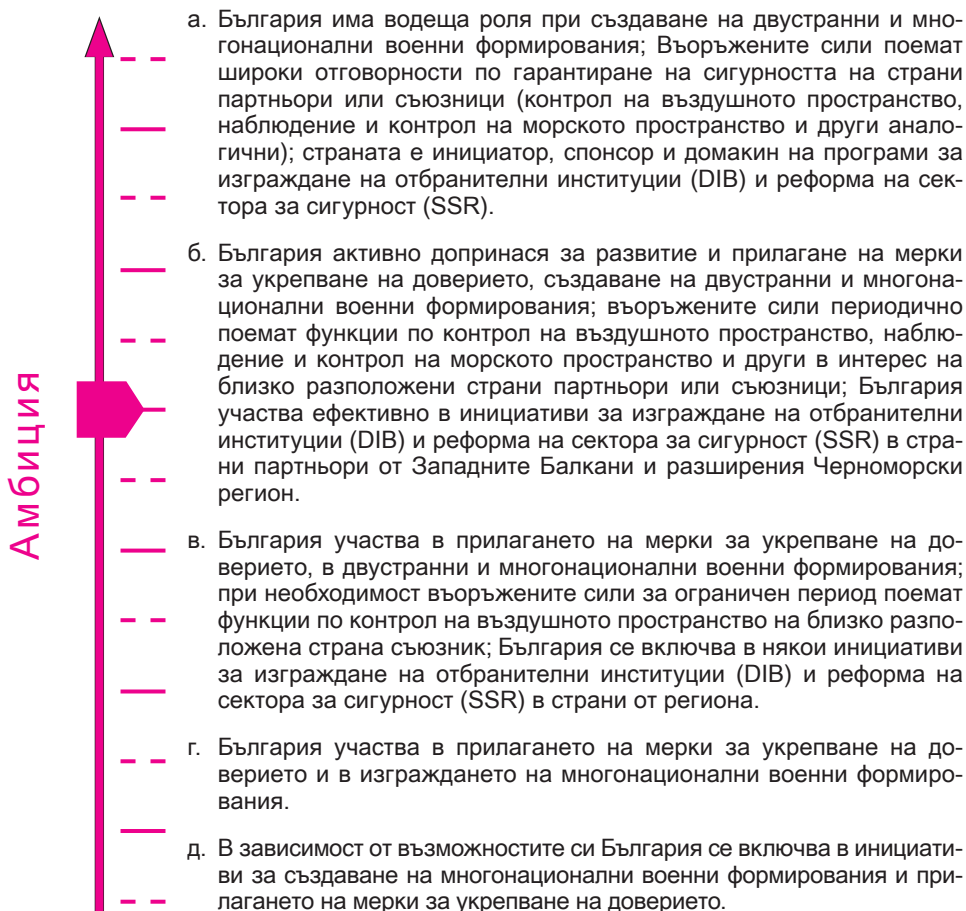
За проектиране на целевата структура на силите авторите приемат равнище на амбиция между „б“ и „в“.

Минималното равнище на амбиция е между „г“ и „д“. Общото понижение се дължи на възможността за понижаване на ротационния капацитет за подразделения, поддържани в готовност за изпълнение на различни задачи на територията на Република България.

8. Отбранителна (военна) дипломация

Отбранителната дипломация е съществен инструмент за формиране на по-благоприятна среда за сигурност и респективно за повишаване ефективността на отбранителната политика.

За определяне на равнището на амбиция в отбранителната дипломация е разработена следната градирана скала:

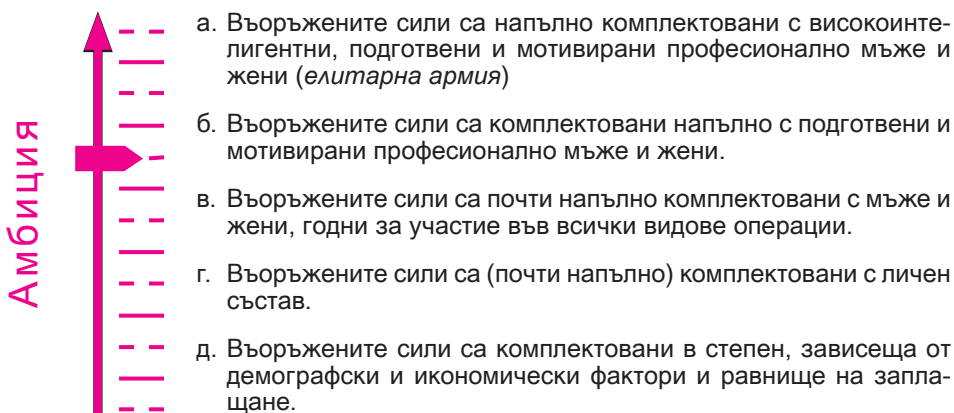
За проектиране на целевата структура на силите авторите приемат равнище на амбиция „б“.

Минималното равнище на амбиция е „в“.

Следващите три скали служат за определяне на равнището на амбиция по три компонента на отбранителната политика – хората, въоръженията, технологиите и производствената база, като съответните решения имат значително влияние върху равнището на способности на въоръжените сили и необходимите за тяхното осигуряване ресурси.

9. Качество на човешкия фактор във въоръжените сили

За определяне на равнището на амбиция относно качеството на личния състав на въоръжените сили е разработена следната градирана скала:

За проектиране на целевата структура на силите авторите приемат равнище на амбиция „б“.

Минималното равнище на амбиция е „г“.

10. Технологично равнище на въоръжените сили

За определяне на равнището на амбиция относно качеството на въоръжението, техниката и инфраструктурата във въоръжените сили е разработена следната градирана скала:

- а. Въоръжените сили са въоръжени и оборудвани с най-съвременни технологични образци.
- б. Експедиционните сили са оборудвани с най-модерно и ефективно въоръжение и техника, които им позволяват да участват в мрежови операции и да реализират концепцията за базирани на ефекти операции (ЕВО).
- в. Експедиционните сили са оперативно съвместими и добре защитени, а подразделенията от тях, предвидени да участват в бойни и мироналагащи операции, са оборудвани с модерно и ефективно въоръжение и техника, позволяващи им да участват в мрежови операции.
- г. Въоръжението и техниката на експедиционните сили осигуряват изпълнение на изискванията за оперативна съвместимост и приемлива ефективност и защитеност на войските; България изпълнява всички съюзни изисквания за поддръжка от страна домакин (Host Nation Support).
- д. Въоръжението и техниката се поддържат в изправно състояние, а инфраструктурата е използвана.

За проектиране на целевата структура на силите авторите приемат равнище на амбиция „б“.

Минималното равнище на амбиция е „г“.

11. Роля и място на отбранително-индустриалната база на страната

За определяне на равнището на амбиция относно ролята и мястото националната отбранителна индустрия е разработена следната градирана скала:

- а. Българската отбранителна индустрия е конкурентна на глобалния пазар със значителен брой крайни изделия.
- б. Част от предприятията на българската отбранителна индустрия са конкурентни на глобалния пазар в тесни продуктови ниши; останалата част е интегрирана в отбранително-индустриалната база на евроатлантическата общност.
- в. Малък брой предприятия на българската отбранителна индустрия се конкурират на глобалния пазар в тесни продуктови ниши; част от предприятията са интегрирани на второ и трето ниво във веригата от доставчици на глобални лидери в отбранителната индустрия.
- г. Част от предприятията на българската отбранителна индустрия са интегрирани на трето и четвърто ниво във веригата от доставчици на глобални лидери в отбранителната индустрия; останалите предприятия се конкурират на определени пазари в тесни продуктови ниши, като разчитат главно на утвърдени изделия и продукти.
- д. Отбранително-индустриалната база функционира в условията на пазарна и глоболизираща се икономика; държавата прави инцидентни опити за влияние върху нейното функциониране.

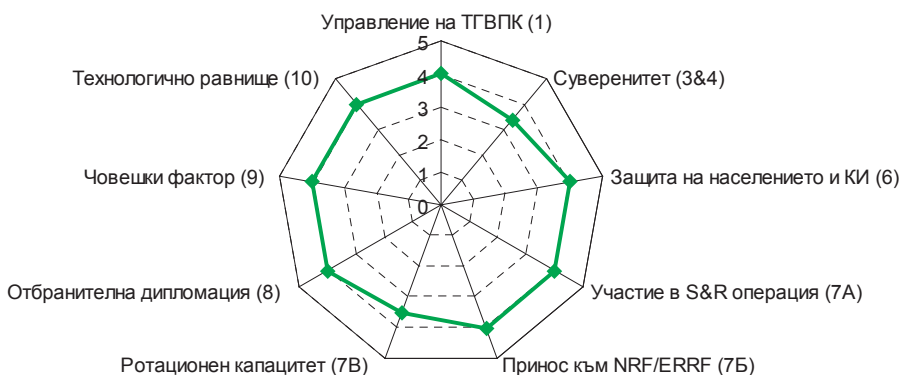
За проектиране на целевата структура на силите авторите приемат равнище на амбиция „б“.

Минималното равнище на амбиция е „г“.

Обобщение

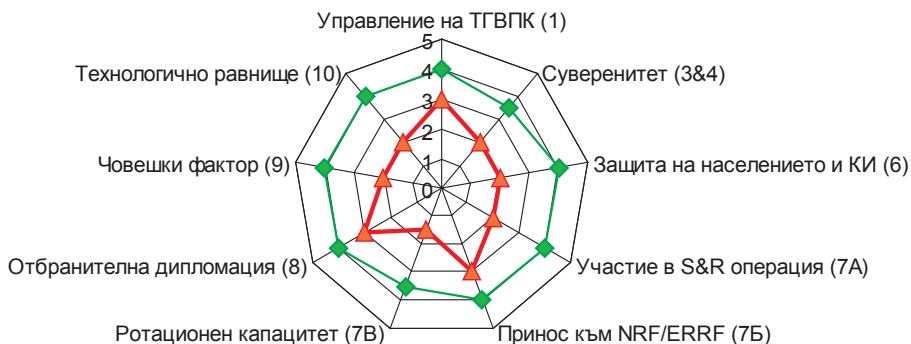
За формирането на рационална и балансирана отбранителна политика е необходимо определените равнища на амбиции да са съгласувани помежду си.

Избраната от авторите съвкупност от амбиции (и съответстващата на тях отбранителна политика) е представена нагледно на Фиг. 2. При онагледяването амбициите по задачи 3.1, 3.2, 3.3 и 4 са обединени в една скала, обозначена като „Суверенитет“.

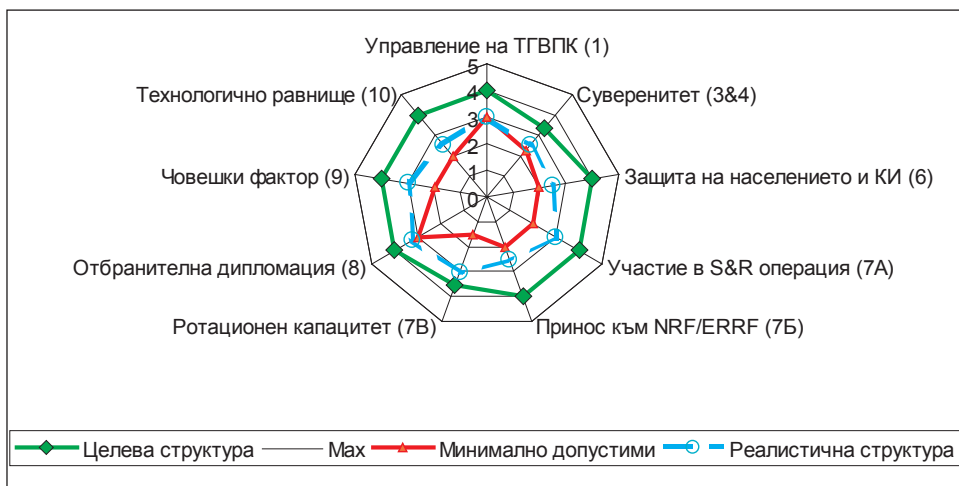
Фиг. 2. Амбиции за целевата структура

В практиката е възможно да се допуснат отстъпления от тази желана отбранителна политика, но не трябва да се преминава „рубежът“, определен от минимално допустимите равнища на амбиция и обозначен на Фиг. 3 с линията с оранжев цвят и триъгълни маркери.

Фиг. 3. Целеви и минимално допустими амбиции

При отсъствие на политическа воля или недостатъчен мениджърски капацитет, както и под натиска на ресурсни ограничения е много вероятно реалната отбранителна политика да не съответства на желаната⁵⁷. Но дори при отстъпления е задължително да се съхрани прозрачността на процеса на взимане на решения, за да се гарантира, че една реална отбранителна политика (примерно представената на Фиг. 4 с прекъснатата линия и кръгли маркери) също ще е балансирана и няма да се допусне преминаване под минимално допустими амбиции в отделни компоненти на отбранителната политика.

Фиг. 4. Пример за реална отбранителна политика

В раздел 2.7 кратко са представени възможни и в определена степен „безболезнени“ отстъпления от желаната отбранителна политика и съответстващата ѝ целева структура на силите.

2.4. Градивни елементи

Съгласно методологията за планиране на отбраната и въоръжените сили при изготвяне на предложения за пакета от сили, необходим за решаване на всяка поставена задача в съответния ситуационен сценарий, се разработват алтернативи.

За да се осигури ефикасност на процеса на планиране на отбраната и въоръжените сили, алтернативните предложения се синтезират чрез комбиниране на „градивни елементи“ (building blocks)⁵⁸.

⁵⁷ Така както авторите на изследването я виждат.

⁵⁸ В отделни случаи алтернативите могат да включват предложения за аутсорсинг и други аналогични, например предоставяне при необходимост на дадена способност от съюзник.

Списъкът от градивни елементи (който може да бъде наречен „библиотека“) е единен за планирането във всички сценарии.

Като правило градивните елементи са на равнище⁵⁹:

- За Сухопътни войски, осигуряващи и поддържащи подразделения на централно подчинение – на ниво рота/батарея; но по-малки единици от специализираните родове войски.

- За Военновъздушните сили – индивидуален летателен апарат, зенитно-ракетен комплекс/батарея, наземни групи.

- За Военноморските сили – платформа, батарея, „наземни“ групи.

За целите на настоящото изследване са включени и по-големи подразделения. Разработената и използвана библиотека от градивни елементи е представена в *Приложение 1*.

Тази „библиотека“ е първа по рода си за планирането в България. Тя може да бъде задълбочавана, прецизирана и допълвана. Основна насока за нейното усъвършенстване е разработването на прецизна дефиниция на способностите, които носи всеки един градивен елемент, броят основни системи въоръжение и техника в неговия щат и приблизителен (или минимален) личен състав.

Теоретично впоследствие могат да се добавят градивни елементи за структурите за мениджмънт, централното административно, финансово, материално и медицинско осигуряване, образование и аналогични. Но тъй като като правило всяка от тези структури е уникална, практическата целесъобразност на разработването на *типови* градивни елементи за тях не е доказана.

2.5. От основни задачи към структура на силите

Както вече бе посочено, за синтезиране на структурата на силите в изследването е използван набор от основни задачи, който в конкретизиран вид включва:

1. Управление на трансгранична военнополитическа криза.

2. Принос към съюзна отбранителна операция на територията на съюзна страна/страни (операция на НАТО).

3. Неприкосновеност на границите по суша (3.1), контрол на въздушното пространство (3.2) и гарантиране на морския суверенитет (3.3).

4. Противодействие на тероризма на територията на Република България.

5. Осигуряване на обществения ред и сигурността при големи международни прояви с участие на ВИП личности.

6. Подпомагане на гражданските власти при природни бедствия, промишлени аварии и терористични актове.

---

⁵⁹ Например Великобритания използва в процеса на планиране на силите приблизително 170 „типови единици“ (force element types).

7А. Участие на въоръжените сили на Република България в операция по стабилизация и реконструкция при високо равнище на насилие в страната домакин.

7Б. Поддържане на готовност за участие в операция по налагане на мира (бойна операция).

8. Въздушно патрулиране в интерес на страна партньор (съседна или близко разположена).

Основни задачи 1, 3, 4, 6, 7А и 7Б и съответните ситуационни сценарии са използвани за определяне на базовата структура на силите⁶⁰. Впоследствие тази базова структура е тествана в сценариите по задачи 2, 5 и 8 с цел определяне на евентуални допълнителни изисквания към структурата на силите.

Управление на трансгранична военнополитическа криза (1)

Амбиция

Необходимите сили за действие в този сценарий са определени при хипотезата, че България е с амбицията да даде основен принос към съюзна операция за омиротворяване и стабилизиране на „район от Югоизточна Европа“.

Кратко представяне на ситуационен сценарий „Трансгранична военнополитическа криза“

Началото на военнополитическа криза е положено от активни действия на отделни чуждестранни военни и паравоенни формирования за поредно прекрояване на границите в Югоизточна Европа, съчетани с нарастване на етническото насилие и опити за етническо прочистване.

Република България провежда проактивна политика. В рамките на съюзна операция въоръжените ни сили поемат отговорност за омиротворяване и стабилизиране на район с площ около 10–15 хиляди кв. км и да не допуснат разпространяване на кризата, в това число на българска територия.

Противостоящите или потенциално противостоящите страни притежават ограничени войскови формирования, които могат да провеждат тактически действия в отделни райони и да въздействат върху отделни обекти. Нито една от тях обаче не разполага със способности, адекватни на способностите на въоръжените сили на Република България. Затова противникът разчита главно на асиметрични подходи, в това число на използването на терористична тактика и способности и на взаимодействие с трансгранични групи на организираната престъпност. Противникови групи използват различни видове взривни устройства, в това число импровизирани, срещу войски и обекти. Не е изключено те

---

⁶⁰ Т.е. според *Методологията за планиране на отбраната* тези ситуационни сценарии се считат за основни.

да се опитат да придобият и използват средства за химическо, биологично или радиационно въздействие.

При определени условия, в резултат на разногласия сред населението или с правителствените власти, поради политически, етнически или религиозни различия, може да възникне невъоръжена съпротива, която впоследствие да прерасне във въоръжени стълкновения и да предизвика бежански потоци.

Въоръжените сили на Република България разполагат с поддръжка от съюзници (например получават разузнавателна информация).

Приема се, че времето за непосредствено предупреждение е не по-малко от три месеца, което дава възможност да се извърши докомплектоване с резервисти и доподготовка на отделни подразделения. При необходимост за това време участието на подразделения от въоръжените сили в експедиционни операции ще бъде прекратено или минимизирано.

Предполага се, че обстановката ще бъде стабилизирана в рамките на няколко седмици или месеци, при което няма да се налага ротиране на участващите сили.

Обща концепция

Въоръжените сили създават съвместно формирование (JTF) за контрол на определения им район в зоната на операцията за омиротворяване и стабилизиране. Сухопътният компонент е в състав „Дивизия-“. Съвместното формирование включва подразделения от ВВС, получава стратегическа поддръжка от съюзници и взаимодейства със съюзни/съюзнически формирования, които са поели отговорност за омиротворяване и стабилизиране на съседни райони/зони.

Военновъздушните и военноморските сили нарастват усилията за контрол на въздушното и морското пространство на страната.

Сухопътни войски развърщат три батальонни групи всяка в състав от един механизирани батальон, артилерийски дивизион, противотанкова батарея, разузнавателни и инженерни подразделения за контрол и прикритие на националната граница.

За противодействие и неутрализиране на противникови групи, терористични и криминални организации на територията на България се развърщат четири механизирани/лекопехотни батальона, сили за специални операции и подразделения за разузнаване и наблюдение, поддържани от военната авиация и тясно взаимодействащи с други организации от системата за сигурност.

Инженерни подразделения, подразделения за химическа, биологична и радиационна защита и логистични подразделения се развърщат за защита, охрана и възстановяване на основни инфраструктурни обекти на територията на страната.

Военнополицейски и логистични подразделения, при необходимост усилен с лекопехотни подразделения, изпълняват дейности по настаняване и осигуряване на бежанци.

Общо участващи сили

- Щаб на съвместни целеви сили „Дивизия+“⁶¹
- 1 механизирани бригада в състав от 3 механизирани батальона, 1 танков батальон, 2 артилерийски дивизиона, подразделения за бойна поддръжка и осигуряване
  - 8 механизирани батальона
  - 2 танкови батальона
  - 3 артилерийски дивизиона
  - Подразделения за бойна поддръжка и осигуряване
  - Сили и средства от военновъздушните сили
  - При необходимост сили и средства от военноморските сили

Група „Суверенитет“ (3 & 4)

Кратко представяне на ситуацията

Контролът на границите и гарантирането на националния суверенитет се осъществяват в благоприятен контекст, в който няма непосредствена заплаха от агресивни действия или мащабни провокации, силите от ВВС действат като част от системата за наблюдение и контрол на въздушното пространство на НАТО, а военноморските сили взаимодействат с други ведомства с отговорности по контрол на корабоплаването и защита на външните граници на Европейския съюз, както и с ВМС на съседните страни.

Въпреки това не се изключва възможността от демонстративна провокация от летателен апарат (малка група) или плавателно средство на друга страна с въоръжение на борда.

Продължават незаконните опити националната територия и акватория да се използват за трафик на оръжие и наркотици, хора, стоки, компоненти и технологии за оръжия за масово унищожение или с възможна двойна употреба.

Международни терористични организации продължават опитите си да се разположат на територията на страната и/или да използват българска територия и акватория за организиране на терористични актове срещу обекти на територията на България или друга страна. Възможно е например терористична група да се опита да овладее граждански самолет и да атакува с него обект с важно символно или икономическо значение⁶².

---

⁶¹ Създава се при реализиране на ситуационен сценарий 1 и се комплектова с офицери от щабове на видовете въоръжени сили и резерва.

⁶² Т.е. според *Методологията за планиране на отбраната* тези ситуационни сценарии се считат за основни.

Контрол на сухопътната граница (3.1)

Амбиция

При необходимост (а с отделни способности – регулярно) въоръжените сили осигуряват наблюдение на участък от сухопътната граница с отделни сензори и сензорни системи с наземно и въздушно базиране, бърза реакция в поддръжка на неутрализирането на нарушителите и допринасят за изолиране на приграничен район.

Обща концепция

Отделни разузнавателни подразделения регулярно допринасят за наблюдение на сухопътните граници.

При зачестили опити за нарушаване на границата от терористични групи, групи на организираната престъпност и имигранти, както и при наличие на информация за предстоящи опити за преминаване на границата, особено опити на терористични групи или очакван пренос на оръжия за масово унищожение, технологии и компоненти за неговото производство и използване, въоръжените сили повишават готовността си за действия в поддръжка на силите за сигурност.

Участващи сили

При това въоръжените сили могат да развърнат разузнавателни подразделения и сили за специални операции, до две механизирани/лекопехотни роти за изолиране на зададен приграничен район, подразделения за управление, поддръжка и осигуряване, един вертолет за наблюдение и разузнаване и при необходимост огнева поддръжка и транспорт (вж. Таблица 5).

Общата численост на личния състав за решаването на тази задача е близо 700 военнослужещи.

Тези сили не са непрекъснато в дежурство, но трябва да са на територията на страната и да притежават способности за провеждане на операции по контрол на сухопътната граница и неутрализиране на нарушителите.

Хипотезата е, че периодите за евентуално задействане на тези сили са ограничени, поради което не се предвиждат способности те да бъдат ротирани⁶³.

---

⁶³ За разлика от потребностите за следващите две задачи.

Сили за контрол на сухопътната граница

		В дежурство или развърнати
Съвместни		
<i>Сили за специални операции</i>		
J-C2-4	Щаб на съвместни целеви сили – „Батальон+“	1
J-C2-S-3	Щабен взвод	1
<i>Сили за специални операции</i>		
SOF-5	Група за специални операции	5
<i>Военна полиция</i>		
MP-3	Взвод военна полиция	1
Сухопътни войски		
<i>КИС</i>		
L-CIS-3	Взвод за комуникационно-информационна поддръжка	1
<i>Маневрени подразделения (механизирани, лекопехотни, въздушнопреносими, планински, алпийски, десантни, танкови)</i>		
Inf-Med-4	Механизирана рота – средна	1
Inf-Lght-4	Механизирана рота – лека	1
<i>Разузнаване, наблюдение и целеуказване (ISTAR)</i>		
ISTAR-3	Център за обработка и разпространение на информация	1
ISTAR-5	Взвод за близко разузнаване	5
ISTAR-10	Взвод за разузнаване с безпилотни летателни апарати (БЛА)	1
ISTAR-11	Взвод за наземно радиолокационно разузнаване	1
ISTAR-15	Тим за наблюдение с автономни наземни сензори	1

<i>Логистика</i>		
L-Log-3	Рота за логистично осигуряване	1
<i>Военновъздушни сили</i>		
A-Airсr-3	Многоцелеви/транспортен вертолет	1
A-Log-1	Ескадрила за експлоатация (р1)	0.1

Защита на въздушния суверенитет (3.2)

Амбиция

Въоръжените сили поддържат пълна картина на въздушната обстановка и реагират незабавно при нарушаване на въздушното пространство. При необходимост намаляват времето за реакция чрез патрулиране във въздуха и усилват противовъздушната и противоракетната отбрана на ограничен брой обекти от критичната инфраструктура.

Обща концепция

Въоръжените сили провеждат постоянно наблюдение на въздушното пространство и електромагнитния спектър, обмен на информация със съюзници и оценяване на въздушната обстановка и поддържат готовност за незабавно действие за неутрализиране на въздушни нарушители и защита на обекти на територията на страната.

При наличие на конкретна информация за предстоящо нарушаване на въздушния суверенитет дежурните сили заемат подходяща позиция (например изстребителите преминават в режим „въздушно патрулиране“) и/или се усилват.

Участващи сили

В постоянно дежурство за наблюдение и контрол на въздушното пространство и готовност за незабавно действие в защита на въздушния суверенитет се поддържат приблизително 20% от личния състав на оперативния център за въздушен суверенитет и системата за наблюдение на въздушното пространство и електромагнитния спектър, 2 многоцелеви изстребителя (с готовност за действие по въздушни цели), три зенитно-ракетни комплекса/батареи, необходимият състав за поддръжка от ескадрила за експлоатация (ниво 1) и ескадрила за авиационна логистика (вж. Таблица 6).

Общата численост на личния състав за решаването на тази задача е приблизително 320 военнослужещи.

Дежурните сили допринасят за противодействие на терористична заплаха по въздуха, в това число в сценарий „ренегат“⁶⁴, за гарантира-

⁶⁴ Вж. ситуационен сценарий 3в в *Методология и сценарии за отбранително планиране* (София: Военно издателство, 2007).

не на сигурността при големи международни прояви с участие на ВИП личности и за противодействие на незаконен трафик на оръжие⁶⁵.

Таблица 6

Сили за въздушен суверенитет в дежурство

		В постоянно дежурство
Военновъздушни сили		
A-C2-3	Оперативен център за въздушен суверенитет	0.2
A-ISR-1	Полк за наблюдение на въздушното пространство	0.2
A-Aircr-1	Многоцелеви изстребител	2
A-Log-1	Ескадрила за експлоатация (p1)	0.2
A-Log-4	Ескадрила авиационна логистика	0.2
AD-2	Зенитно-ракетен комплекс (батарея)	3

Защита на морския суверенитет (3.3)

Амбиция

Въоръжените сили съвместно със съюзници, съседни страни и граждански организации поддържат адекватна картина на морското и речното пространство, възпират, реагират бързо при нарушения от страна на военни плавателни средства и при необходимост поддържат гражданските власти при неутрализиране на невоенни обекти нарушители.

Обща концепция

Въоръжените сили провеждат постоянно наблюдение на националното морско пространство и електромагнитния спектър и обменят информация в реално време със съюзници и граждански организации, поддържат адекватна на обстановката картина на морското пространство и готовност да реагират бързо за ефективно неутрализиране на военни надводни, подводни обекти и дозвуклови летателни апарати нарушители и при необходимост поддържат гражданските власти при неутрализиране на невоенни обекти нарушители.

При наличие на конкретна информация за предстоящо нарушаване на морския суверенитет и/или въздушното пространство откъм море въоръжените сили усилват системата за наблюдение и разуз-

⁶⁵ Вж. съответно ситуационни сценарии 10б и 10в в *Методология и сценарии за отбранително планиране* (София: Военно издателство, 2007).

наване и съкращават времето за реакция чрез въздушно и морско патрулиране в националните морски пространства.

Участващи сили

В постоянно дежурство за наблюдение и контрол на националното морско пространство и готовност за незабавно действие в защита на морския суверенитет се поддържат приблизително 20 % от личния състав на оперативния център за морски суверенитет и бреговата система за наблюдение, един патрулен кораб (фрегата или корвета), един многоцелеви катер, една група за специални операции (М), необходимият състав за поддръжка от ескадрила за осигуряване и рота за морска логистика, както и един зенитно-ракетен комплекс (батарея) от състава на Военновъздушните сили (вж. Таблица 7).

Общата численост на личния състав за решаването на тази задача е приблизително 350 военнослужещи.

При наличие на конкретна информация за предстоящо нарушаване на морския суверенитет, дежурните сили заемат подходяща позиция (например преминават в режим на патрулиране) и/или се усилват.

Дежурните сили допринасят за противодействие на терористична заплаха по море, в това число за противодействие на незаконен трафик на оръжие⁶⁶.

Таблица 7

Сили за морски суверенитет в дежурство

		В постоянно дежурство
Военновъздушни сили		
AD-2	Зенитно-ракетен комплекс (батарея)	1
Военноморски сили		
N-C2-3	Оперативен център за морски суверенитет	0.2
N-ISR-1	Брегова система за наблюдение	0.2
N-Shp-1	Патрулен кораб – фрегата	1
N-Shp-2	Патрулен кораб – корвета	
N-Shp-3	Многоцелеви катер	1
N-Hello	Морски вертолет	1
N-Hello-Log-2	Група за осигуряване – в.а.	0.5
N-SOF-2	Група за специални операции – М	1
N-Log-2	Рота морска логистика	0.2

⁶⁶ Вж. например ситуационен сценарий 10в в *Методология и сценарии за отбранително планиране* (София: Военно издателство, 2007).

Противодействие на тероризма на територията на страната (4)

Кратко представяне на ситуационен сценарий

Група или няколко терористични групи, действащи в мрежа, са успели да се разположат на територията на страната и се готвят да извършат серия от терористични актове срещу обекти с военно, икономическо или символно значение.

Амбиция

Въоръжените сили осигуряват незабавна реакция в поддръжка на силите за сигурност за неутрализиране на терористична група (мрежа). При необходимост организират наблюдение на зададен район(и) и поддържат силите за сигурност със способности за информационни, психологически операции и за изолиране на зададен район.

Обща концепция

Въоръжените сили поддържат гражданските власти с цел блокиране и неутрализиране на терористичните групи и предотвратяване на техните действия.

Въоръжените сили осигуряват незабавна реакция в поддръжка на силите за сигурност за неутрализиране на терористична група (мрежа).

При необходимост организират наблюдение на зададени райони със средства за електронно разузнаване, наземни радиолокационни станции, електрооптични системи за наблюдение във видимия и инфрачервения диапазон, акустични и други сензори, наблюдение от въздуха и предоставят способности в поддръжка на информационни, психологически операции и за изолиране на зададен район.

Участващи сили

При това въоръжените сили могат да развърнат разузнавателни подразделения и сили за специални и психологически операции, до две механизирани (например една средна и една лека) роти за изолиране на зададен район, подразделения за управление, поддръжка и осигуряване, вкл. смесен взвод за химическа, биологична и радиационна защита, един боен вертолет и един вертолет за наблюдение и разузнаване и транспорт (вж. Таблица 8).

Общата численост на личния състав за решаването на тази задача е приблизително 750 военнослужещи.

Тези сили не са непрекъснато в дежурство, но трябва да са на територията на страната и да притежават способности за участие в национални операции за противодействие на тероризма.

Хипотезата е, че периодите за евентуално задействане на тези сили са ограничени, поради което не се предвиждат способности те да бъдат ротирани по време на операцията.

Таблица 8

**Сили за противодействие на тероризма
на територията на страната**

		В дежурство или развърнати
Съвместни		
<i>Командване и управление</i>		
J-C2-4	Щаб на съвместни целеви сили – „Батальон+“	1
J-C2-S-3	Щабен взвод	1
<i>Сили за специални операции</i>		
SOF-5	Група за специални операции	5
<i>Военна полиция</i>		
MP-3	Взвод военна полиция	1
Сухопътни войски		
<i>КИС</i>		
L-CIS-3	Взвод за комуникационно-информационна поддръжка	1
<i>Маневрени подразделения (механизирани, лекопехотни, въздушнопреносими, планински, алпийски, десантни, танкови)</i>		
Inf-Med-4	Механизирана рота – средна	1
Inf-Lght-4	Механизирана рота – лека	1
<i>Инженерни</i>		
ENG-9	Взвод за обезвреждане на взривни материали	1
<i>Разузнаване, наблюдение и целеуказване (ISTAR)</i>		
ISTAR-3	Център за обработка и разпространение на информация	1
ISTAR-4	Тим за агентурно разузнаване HUMINT и контраразузнаване	1
ISTAR-5	Взвод за близко разузнаване	2

ISTAR-6	Взвод за далечно разузнаване	2
ISTAR-10	Взвод за разузнаване с безпилотни летателни апарати (БЛА)	1
ISTAR-11	Взвод за наземно радиолокационно разузнаване	2
ISTAR-12	Взвод за радиолокационно откриване на стрелящи огневи системи ⁶⁷	1
ISTAR-14	Взвод за противодействие на ИВУ с дистанционно управление (EW)	1
ISTAR-15	Тим за наблюдение с автономни наземни сензори	1
<i>Психологически операции</i>		
PSY-3	Взвод за психологически операции	1
<i>ЯХБЗ</i>		
CBRN-17	Взвод ЯХБЗ (смесен)	1
<i>Логистика</i>		
L-Log-3	Рота за логистично осигуряване	1
<i>Военновъздушни сили</i>		
A-Aircr-2	Боен вертолет	1
A-Aircr-3	Многоцелеви/транспортен вертолет	1
A-Log-1	Ескадрила за експлоатация (p1)	0.1

Подпомагане на гражданските власти при природни бедствия, промишлени аварии и терористични актове (б)

Амбиция

Въоръжените сили осигуряват наблюдение на обстановката и бърза реакция със способности за химическо, биологично и радиационно разузнаване, оказване на първа помощ, дезактивация, дегазация и деконтаминация. При необходимост допринасят за защитата на националната комуникационно-информационна инфраструктура и възстановяване на физическата инфраструктура.

Кратко описание

Възможно е възникването на бедствена ситуация в резултат на природни явления, промишлени аварии, катастрофи и предумишлени човешки действия, например терористичен акт.

⁶⁷ При хипотезата, че в прогнозния период ще се появят и ще се внедрят системи, които позволяват откриване на стрелба от стрелково оръжие.

Обща концепция

Гражданските власти и търговски дружества са с основна отговорност за подготовка и защита на населението и народното стопанство за действие в кризисни условия и неутрализиране на негативните последици.

Въоръжените сили допринасят със специфични способности, изграждани за изпълнение на други задачи, например за химическо и радиационно разузнаване и обработка, тежка инженерна техника, защита на комуникациите.

В съответствие с приетото равнище на амбиция въоръжените сили наблюдават обстановката, поддържат готовност за действие и допринасят за отстраняване на последици от природни бедствия, промишлени аварии, катастрофи и терористични актове със специфични способности.

Участващи сили

Дежурните по подразделения, сензорни системи и център допринасят за наблюдение на обстановката в страната. В постоянно дежурство и готовност за бърза реакция се поддържат подразделения за химическо, биологично и радиационно разузнаване и обработка, инженерни подразделения, подразделения за управление и осигуряване, два вертолета и самолет за наблюдение, въздушен транспорт и евакуация, подразделение за защита на комуникационно-информационни системи (вж. Таблица 9).

При необходимост дежурните сили се усилват с допълнителни сили и средства, намиращи се на територията на страната.

Общата численост на личния състав за решаването на тази задача е приблизително 420 военнослужещи.

В комбинация с допълнителни щабни елементи и подразделения за осигуряване тези сили ще осигурят способности за действие при бедствие или крупна катастрофа на територията на друга страна.

Таблица 9

Сили за защита на населението и критичната инфраструктура в дежурство

		В дежурство
Съвместни		
<i>Командване и управление</i>		
J-C2-4	Щаб на съвместни целеви сили – „Батальон+“	1
J-C2-S-3	Щабен взвод	1

<i>КИС</i>		
J-CIS-1	Батальон за комуникационно-информационна поддръжка	0.1
<i>Военна полиция</i>		
MP-3	Взвод военна полиция	1
<i>Сухопътни войски</i>		
<i>КИС</i>		
L-CIS-3	Взвод за комуникационно-информационна поддръжка	1
<i>Инженерни</i>		
ENG-16	Пътномостови взвод	1
ENG-18	Инженерно-разузнавателен взвод	1
<i>Разузнаване, наблюдение и целеуказване (ISTAR)</i>		
ISTAR-11	Взвод за наземно радиолокационно разузнаване	1
<i>ЯХБЗ</i>		
CBRN-1	Система за наблюдение на радиационната обстановка	0.2
CBRN-2	Център за обработка и разпространение на информацията	0.2
CBRN-16	Рота ЯХБЗ (смесена)	1
<i>Логистика</i>		
L-Log-3	Рота за логистично осигуряване	1
<i>Военновъздушни сили</i>		
A-Aircr-3	Многоцелеви/транспортен вертолет	1
A-Aircr-4	Вертолет за медицинска евакуация	1
A-Aircr-5	Транспортен самолет – среден	1
A-Log-3	Група за експлоатация – смесена	0.5
A-Log-5	Група авиационна логистика	0.5
A-Log-6	Летищна рота	0.2

Участие на въоръжените сили на Република България в операция по стабилизация и реконструкция при високо равнище на насилие в страната домакин (7А)

Амбиция

България поемат отговорността за един район/зона на операцията, като въоръжените сили участват с тактически самодостатъчно формование „Батальонна тактическа група“.

Кратко описание на обстановката

България поема отговорност за средна по размер провинция (площ 22 хиляди квадратни километра, население приблизително 500 хиляди души), която е относително спокойна, но не се изключва нарастване на насилието.

- Скрито разполагане на терористични групи в зоната за отговорност на контингента с цел подготовка за действие в провинцията и в други провинции.

- Възможни са самоубийствени атентати и нападения над отделни войскове елементи и местната администрация, диверсии срещу физически обекти на контингента от отделни контролирани терористични, паравоенни формирования или самоорганизирани групи с цел противодействие на контингента или за психологически натиск над местната администрация и отделни групи от населението. Регулярно се използват импровизирани взривни устройства срещу войски и обекти, които се произвеждат както от местни ресурси, така и чрез трансфер от други страни и провинции. Не е изключено използването на средства за химическо, биологично или радиационно въздействие срещу войски и структури за гражданско-военно взаимодействие (CIMIC).

- При определени условия може да възникнат невъоръжени съпротиви в провинцията или съседни области в резултат на разногласия сред населението или с правителствените власти поради политически, етнически или религиозни различия, които могат да прераснат във въоръжени стълкновения и да предизвикат бежански потоци.

- Военният контингент осигурява настаняването и сигурността на представители на други държавни структури, неправителствени организации и фирми, участващи в дейностите по реконструкция.

- Добра координация със съюзниците, изпълняващи аналогични функции в съседни провинции. Съюзници или сили на НАТО предоставят стратегическа разузнавателна информация, а при необходимост могат да осигурят допълнителна авиационна поддръжка, подкрепления, логистика и евакуация⁶⁸.

---

⁶⁸ Реципрочно възможно е в ограничен период от време, например в рамките на една ротация (от пет) въоръжените сили на Република България да осигуряват авиационна поддръжка за собствените сили и в интерес на съседите.

- Предимно планинска земя. Редуват се средно високи, високи и алпийски планини. Средна надморска височина над 1400 м; максимална надморска височина – 3000–3200 м. Проходите в планините са на средна и голяма надморска височина, което затруднява техния контрол. Рядка или почти отсъстваща гориста растителност. Местността е предимно степна, полупустинна и пустинна. Континентален климат с много високи и много ниски температури, резки промени в денонощната температура. Наличие на множество видове отровни влечуги и растения.

- Лоша или липса на инфраструктура за стационарно настаняване на войски и техника, както и гражданска такава, като обществени, учебни или социални обекти. Комуникациите са изключително затруднени, липсват широки магистрали, шосета и жп линии. Отделни водни пътища. Стационарната свързочна мрежа е ненадеждна.

- Недостатъчна или непригодна природна питейна вода. Недостатъчна вода за промишлени нужди. Липса или голям недостатък на енергийни ресурси и мощности.

- Висока степен на неграмотност на населението и зависимост от религиозните институции и водачи. Голяма заболяемост сред местното население поради недостатъчна хигиена и профилактика. Възможно е възникване на епидемии.

Обща концепция

Въоръжените сили участват с тактически самодостатъчно формиране, т.е. със създадено за този тип задачи формиране, което не разчита на тактическа поддръжка от съюзници и коалиционни партньори, нито на поддръжка от страната, в която се провежда операцията.

Освен това формирането изпълнява основни функции по защита, настаняване и осигуряване на представители на съюзници, други правителствени организации, търговски дружества и организации с идеална цел, осъществяващи дейности по реконструкция и поддържащи развитието на провинцията.

При определяне на базов модел се разработва пакет от подразделения, участващи във всяка ротация. В допълнение за отделни ротации се предвиждат подразделения, които могат да бъдат включвани при усложняване на обстановката или при поемане на функции в интерес на „съседите“. Осредняването на това допълнително участие е в рамките на пет ротации.

Към този сценарий се включва и участието на подразделения от ВМС в експедиционни операции, например от типа на операция „Active Endeavour“ в източната част на Средиземно море.

Участващи сили

Съставът на батальонната тактическа група и усиляващите подразделения са представени в Таблица 10.

Сили за участие в операция за стабилизация и реконструкция

		Колич.	В ротац.
Съвместни			
<i>Командване и управление</i>			
J-C2-3	Щаб на съвместни целеви сили – „Бригада“	1	
J-C2-S-3	Щабен взвод	1	
<i>Бойна поддръжка</i>			
J-CS-3	Взвод за топогеодезично осигуряване	1	
J-CS-4	Взвод за метеорологично осигуряване	1	
<i>Сили за специални операции</i>			
SOF-2	Щабен елемент – специални операции	1	
SOF-5	Група за специални операции	2	
SOF-7	Алпийска рота	(+1)	2-3 от 5
<i>Военна полиция</i>			
MP-3	Взвод военна полиция	2	
<i>Осигуряване (логистика)</i>			
J-Log-3	Рота за снабдяване и полево обслужване	0,5	
J-Log-4	Транспортна рота – подвоз на твърди товари	0,5	
J-Med-1	Медицински модул – роля 1	1	
J-Med-2	Медицински модул – роля 2	1	
J-Med-3	Медицински модул – роля 3	0,05	
Сухопътни войски			
<i>КИС</i>			
L-CIS-2	Рота за комуникационно-информационна поддръжка	1	
L-CIS-4	Група по сигурността на КИС	1	
<i>Маневрени подразделения (механизирани, лекопехотни, въздушнопреносими, планински, алпийски, десантни, танкови)</i>			

Inf-Med-3	Механизиран батальон – среден	1	
Armр-Gn3-2	Танкова рота (поколение 3)	(+1)	2-3 от 5
<i>Огнева поддръжка</i>			
Art-4	Взвод за управление на артилерията	1	
Art-6	Артилерийска батарея за непосредствена огнева поддръжка	(+1)	2-3 от 5
Art-12	Минохвъргачна батарея	1	
<i>Противовъздушна отбрана (на войските)</i>			
L-AD-7	Зенитно-артилерийска батарея	(+1)	2 от 5
<i>Инженерни</i>			
ENG-9	Взвод за обезвреждане на взривни материали	1	
ENG-11	Пътномостова рота	0,5	
ENG-12	Рота за добиване и пречистване на питейна вода	1	
ENG-13	Рота полеви конструкции	(+1)	3 от 5
ENG-16	Пътностроителен взвод	1	
<i>Разузнаване, наблюдение и целеуказване (ISTAR)</i>			
ISTAR-3	Център за обработка и разпространение на информация	1	
ISTAR-4	Тим за агентурно разузнаване HUMINT и контраразузнаване	2	
ISTAR-6	Взвод за далечно разузнаване	1	
ISTAR-8	Взвод за електронна война	1	
ISTAR-10	Взвод за разузнаване с безпилотни летателни апарати (БЛА)	1	
ISTAR-11	Взвод за наземно радиолокационно разузнаване	1	
ISTAR-12	Взвод за радиолокационно откриване на стрелящи огневи системи	1	
ISTAR-14	Взвод за противодействие на ИБУ с дистанционно управление (EW)	1	
ISTAR-15	Тим за наблюдение с автономни наземни сензори	1	

<i>Психологически операции</i>			
PSY-1	Щабен елемент за психологически операции	1	
PSY-3	Взвод за психологически операции	1	
<i>ЯХБЗ</i>			
CBRN-6	Секция за химическо и радиационно разузнаване	1	
CBRN-9	Секция за биологично разузнаване	1	
CBRN-17	Взвод ЯХБЗ (смесен)	1	
<i>Гражданско-военно сътрудничество (СІМІС)</i>			
СІМІС-1	Щабен елемент СІМІС	1	
СІМІС-2	Функционални специалисти СІМІС	1	
СІМІС-3	Взвод СІМІС	1	
<i>Логистика</i>			
L-Log-4	Рота за снабдяване и полево обслужване	(+1)	2-3 от 5
L-Log-5	Рота за снабдяване с ГСМ	2	
L-Log-6	Рота за настаняване	1	
L-Log-7	Рота за евакуация на ВиТ	0,5	
L-Log-8	Ремонтно-възстановителна рота – смесена	1	
L-Log-13	Рота за подвоз на питейна вода	1	
<i>Военновъздушни сили</i>			
A-C2-5	Група за управление на тактическата авиация	1(+1)	1 от 5
A-Aircr-1	Многоцелеви изстребител	(+4)	1 от 5
A-Aircr-2	Боен вертолет	2	
A-Aircr-3	Многоцелеви/транспортен вертолет	1	
A-Aircr-4	Вертолет за медицинска евакуация	1	
A-Aircr-5	Транспортен самолет – среден	(+1)	2 от 5
A-CINS-2	Група КИНС	(+1)	1 от 5
A-Log-5	Група авиационна логистика	1(+1)	3 от 5
A-Log-6	Летищна рота	(+1)	3 от 5

Военноморски сили			
N-Shp-1	Патрулен кораб – фрегата	(+1)	2-3 от 5
N-Shp-4	Кораб за минна война	(+1)	1-2 от 5
N-Shp-5	Кораб със спомагателно назначение	(+1)	1 от 5
N-SOF-2	Група за специални операции – М	(+3)	3 от 5

Така съставената батальонна тактическа група ще е с численост около 1500 военнослужещи във всяка една от ротациите.

Участието на 0.05 единици от градивен елемент J-Med-3, „Медицински модул – роля 3“ означава, че се предвижда България да предоставя 1–2 медицински екипа за работа в болница във всяка ротация.

Освен това се предвижда възможност групата да бъде усилвана например при нарастване на напрежението или интензифициране на терористичната дейност с една алпийска рота, една танкова рота, една артилерийска батарея за непосредствена огнева поддръжка, една зенитно-артилерийска батарея, една рота полеви конструкции и една рота за снабдяване и полево обслужване. В таблицата съответните подразделения са обозначени в предпоследната колона с (+1).

Допълнително се предвижда в една от пет ротации България да предоставя звено от 4 многоцелеви изстребителя, което ще изпълнява задачи в интерес на българското формирование и съседите в 1 от всеки 5 ротации⁶⁹. За тази ротация са предвидени и съответни групи за управление на тактическата авиация, за авиационна логистика, за комуникационно-информационна и навигационна поддръжка и летищна рота.

Аналогично се предвижда в две от пет ротации България да включи среден транспортен самолет, който ще изпълнява задачи в интерес на командването на съвместните оперативни сили (главно на театъра на операцията) и съответната поддръжка и осигуряване.

Подразделения от ВМС също ще участват в експедиционни операции например от типа на „Active Endeavour“. Хипотезата е, че това участие ще е постоянно, като в две от пет ротации то ще бъде с патрулен кораб, в други две – с кораб за минна война, а в една – със спомагателен кораб. Предвидено е и участието на морска група за специални операции в 3 от всеки 5 ротации.

⁶⁹ В другите 4 (от 5) ротации съюзници, действащи в съседна или близка провинция, ще осигуряват при необходимост авиационна поддръжка на българското формирование.

Поддържане на готовност за участие в операция по налагане на мира /бойна операция (7Б)

Амбиция

Въоръжените сили поддържат готовност за участие в операции по налагане на мира с широко портфолио от способности на общо средно равнище приблизително „батальон“.

Кратко описание

Предвидените подразделения трябва да са способности да участват в изпълнението на целия спектър от задачи и операции за Силите за отговор на НАТО (NRF) и Европейските сили за бързо реагиране (ERRF). Най-тежките изисквания относно рисковия характер на операцията и времето за готовност произтичат от приноса на въоръжените сили към NRF, които трябва да могат да осъществяват антитерористични операции, развърщане, овладяване и удържане на район във враждебна среда.

Приносът на въоръжените сили в този случай покрива и хипотезата за принос на България в операция за неутрализиране на терористична групировка на територията на съюзник, разполагаща с оръжие за масово унищожение.

Обща концепция

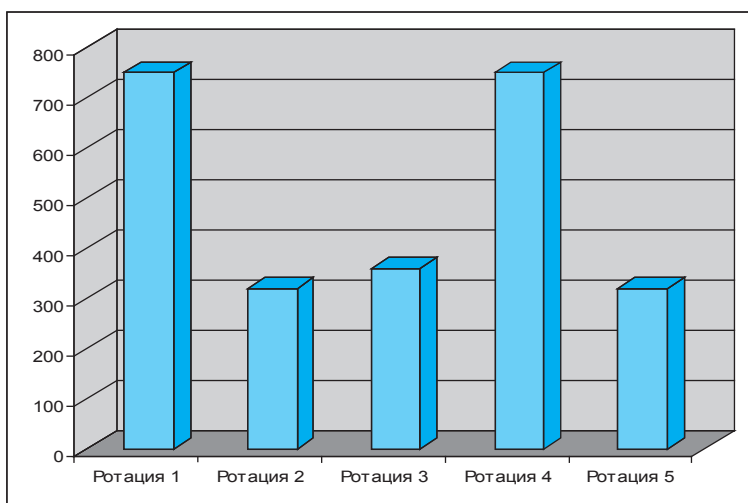
Въоръжените сили участват с широко портфолио от способности. Подразделенията от видовете въоръжени сили, силите за специални операции и логистиката се придават към съответния компонент на многонационалните съвместни оперативни сили (примерно NRF).

Приносът към отделните ротации на NRF/ERRF е различен, но осреднено за пет ротации, въоръжените сили участват с приблизително 500 военнослужещи.

За целите на изследването е прието, че въоръжените сили на Република България допринасят за отделните ротации по два типа начина.

Участващи сили

Възприетата за целите на изследването базова схема, съгласно която в две от пет ротации приносът на въоръжените сили на Република България към силите в готовност („stand by“) от Силите за отговор на НАТО (NRF) или Силите за бърз отговор на Европейския съюз (ERRF) ще се изразява в усилен батальон, който може да действа като част от сухопътния компонент на многонационални съвместни оперативни сили (или част от Бойна група на ERRF). На Фиг. 5 тези ротации са обозначени като „Ротация 1“ и „Ротация 4“.

Фиг. 5. Базова схема на принос към силите в готовност от NRF/ERRF

В Таблица 11 този тип ротация е обозначена като „Рот.1“ (ротация от първи тип). Във всяка от тези две ротации механизирания батальон (в случая е избран лек механизирания батальон) се усилява с един медицински модул (роля 1), една батарея (гаубична – за непосредствена огнева поддръжка или минохвъргачна), един взвод за обезвреждане на взривни материали, един сапьорен взвод, един пътномостови взвод, център за обработка и разпространение на информация, два тима за агентурно разузнаване, един взвод за далечно разузнаване, един взвод за електронна война, един взвод за химическа, биологична и радиационна защита (смесен – за разузнаване и обработка) и една рота за логистично осигуряване.

Общата численост на усиления батальон е около 750 военнослужещи.

За останалите три ротации (ротации от тип 2, обозначени в таблицата с „Рот.2“) се създава набор от подразделения от трите вида въоръжени сили⁷⁰ с обща численост около 2000 военнослужещи. При композирането на NRF или бойните групи от ERRF за съответната ротация се подбират част от тези подразделения със средна численост приблизително 335 военнослужещи.

Примерен набор от подразделения, чрез които се реализира амбицията за принос към готовността на НАТО и Европейския съюз за провеждане на операции (в това число бойни и мироналагачи), е представен в Таблица 11⁷¹.

⁷⁰ С необходимите способности за участие в бойни експедиционни операции.

⁷¹ Принос с 0.1 градивни елемента от тип A-Aigst-6 в случая означава примерно, че България участва с 10 % в придобиването, поддръжката и използването на един самолет за стратегически транспорт и този самолет се придава в една от пет ротации на NRF.

Подразделения за участие в ротации на NRF или ERRF

		<i>Рот.1</i>	<i>Рот.2</i>
Съвместни			
<i>Сили за специални операции</i>			
SOF-2	Щабен елемент – специални операции		3
SOF-4	Рота за специални операции		3
<i>Военна полиция</i>			
MP-2	Рота военна полиция		1
<i>Осигуряване (логистика)</i>			
J-Log-4	Транспортна рота – подвоз на твърди товари		1
J-Med-1	Медицински модул – роля 1	2	
J-Med-2	Медицински модул – роля 2		1
Сухопътни войски			
<i>КИС</i>			
L-CIS-3	Взвод за комуникационно-информационна поддръжка	2	
<i>Маневрени подразделения (механизирани, лекопехотни, въздушнопреносими, планински, алпийски, десантни, танкови)</i>			
Inf-Lght-3	Механизиран батальон – лек	2	
<i>Огнева поддръжка</i>			
Art-6	Артилерийска батарея за непосредствена огнева поддръжка	1	
Art-12	Минохвъргачна батарея	1	
<i>Инженерни</i>			
ENG-8	Рота за обезвреждане на взривни материали		1
ENG-9	Взвод за обезвреждане на взривни материали	2	
ENG-10	Понтонно-мостова рота		1
ENG-12	Рота за добиване и пречистване на питейна вода		1

ENG-15	Сапьорен взвод	2	
ENG-16	Пътномостови взвод	2	
<i>Разузнаване, наблюдение и целеуказване (ISTAR)</i>			
ISTAR-3	Център за обработка и разпространение на информация	2	
ISTAR-4	Тим за агентурно разузнаване HUMINT и контраразузнаване	4	
ISTAR-6	Взвод за далечно разузнаване	2	
ISTAR-8	Взвод за електронна война	2	
<i>Психологически операции</i>			
PSY-1	Щабен елемент за психологически операции		1
PSY-3	Взвод за психологически операции		1
<i>ЯХБЗ</i>			
CBRN-9	Секция за биологично разузнаване		1
CBRN-10	Рота за ХБР разузнаване		1
CBRN-12	Рота за санитарна обработка, дегазация и дезактивация		1
CBRN-16	Рота ЯХБЗ (смесена)		1
CBRN-17	Взвод ЯХБЗ (смесен)	2	
<i>Логистика</i>			
L-Log-3	Рота за логистично осигуряване	2	
L-Log-13	Рота за подвоз на питейна вода		1
<i>Военновъздушни сили</i>			
A-C2-5	Група за управление на тактическата авиация		3
A-Aircr-1	Многоцелеви изстребител		2
A-Aircr-2	Боен вертолет		4
A-Aircr-3	Многоцелеви/транспортен вертолет		4
A-Aircr-5	Транспортен самолет – среден		3
A-Aircr-6	Транспортен самолет за стратегически превоз		0,1
A-Log-3	Група за експлоатация – смесена		3
A-CINS-2	Група КИНС		1

A-Log-5	Група авиационна логистика		3
A-Log-6	Летищна рота		3
Военноморски сили			
N-Shp-1	Патрулен кораб – фрегата		3
N-Shp-4	Кораб за минна война		3
N-Shp-5	Кораб със спомагателно назначение		1
N-SOF-2	Група за специални операции – М		8

Принос към съюзна отбранителна операция на територията на съюзник (2)

Амбиция

Съществен принос към отбранителна операция по чл. V от Вашингтонския договор на територията на съюзник/съюзници.

Кратко представяне на ситуационен сценарий „Колективна отбрана на територията на съюзник/съюзници“

Агресивна държава (съюз от държави) застрашава със, извършва провокационни действия и окупира част от територията на страна, член на НАТО.

НАТО провежда операция с цел да предотврати по-нататъшно окупиране на територии и да възстанови международно признатите граници на съюзната страна⁷².

Обща концепция

Въоръжените сили на Република България участват в операцията за колективна отбрана с широко портфолио от способности. Сухопътни войски участват с тактически самодостатъчно формирование на ниво „Бригадна група“.

Подразделенията от видовете въоръжени сили, силите за специални операции и логистиката се придават към съответния компонент на многонационалните съвместни оперативни сили.

Участващи сили

Въоръжените сили на Република България ще участват в провеждането на съюзна отбранителна операция на територията на съюзник/съюзници с една механизирана бригада, усилена с подразделения за бойна поддръжка и осигуряване, подразделения от ВВС и при необходимост с отделни кораби и групи специални сили от ВМС.

⁷² За подробно описание на сценария вж. *Методология и сценарии за отбранително планиране* (София: Военно издателство, 2007) – ситуационен сценарий 2.

Осигуряване на обществения ред и сигурността при големи международни прояви с участие на ВИП личности (5)

Амбиция

Подпомагане на гражданските власти и органите за сигурност със специфични способности.

Кратко представяне на обстановката

В мероприятие в страната участват значителен брой държавни глави. Медийният интерес е огромен. Групи антиглобалисти и природозащитници планират да използват медийния интерес, за да привлекат общественото внимание към своите каузи. Това възнамерява да направи и международна терористична организация⁷³.

Обща концепция

Въоръжените сили усилват дежурните сили и средства за контрол на въздушното пространство, поддържат органите за сигурност със специфични способности (например въздушно наблюдение) и при необходимост предоставят способности за изолиране на зададен район.

При изпълнение на своите задачи те взаимодействат с водещата организация от сектора за сигурност.

Въздушно патрулиране в интерес на друга страна (9)

Амбиция

Периодично за ограничени периоди от време България подпомага страна съюзник или партньор да гарантира своя въздушен суверенитет.

Кратко представяне на обстановката

Страната е съседна на Република България или е близко разположена. Военновъздушните сили на трета страна регулярно нарушават въздушното пространство на страна партньор, която иска и получава поддръжка от НАТО⁷⁴.

Обща концепция

Въоръжените сили на Република България поемат отговорността за гарантиране на въздушния суверенитет на страна X за ограничен период от време (например шест седмици).

Страната домакин осигурява значителна поддръжка, а НАТО предоставя способности за наблюдение, разузнаване и при необходимост усилване на способностите за действие по въздушни цели.

---

⁷³ Един възможен ситуационен сценарий е описан подробно в *Методология и сценарии за отбранително планиране* (София: Военно издателство, 2007) – ситуационен сценарий 10б. При развитието на тази задача интерес представляват още ситуационни сценарии 3в, 9б и 10а (Ibid.).

⁷⁴ Вж. *Методология и сценарии за отбранително планиране* (София: Военно издателство, 2007) – ситуационен сценарий 13а.

Участващи сили

В постоянно дежурство на територията на страна X се развърща система за наблюдение на въздушното пространство и оценяване на въздушната обстановка (във взаимодействието със системата за наблюдение на въздушното пространство на НАТО). В готовност за незабавно действие в защита на въздушния суверенитет се поддържат 2 многоцелеви изстребителя (от пребазираните на летище в страна X четири изстребителя) и два зенитно-ракетни комплекса, необходимият състав за поддръжка от ескадрила за експлоатация (ниво 1) и ескадрила за авиационна логистика.

При необходимост дежурните сили, разположени на територията на страна X, се усилват от дежурните на територията на Република България, както и от други сили на НАТО.

Агрегиране на изискванията на основните ситуационни сценарии

Базовата структура на силите се разработва с отчитане на хипотезата за едновременно (или припокриващо се във времето) реализиране на два или повече от основните ситуационни сценарии.

Приема се, че основни задачи 3.1, 3.2, 3.3, 4, 6, 7А и 7Б се изпълняват едновременно или, което е еквивалентно, че съответните ситуационни сценарии се реализират едновременно.

Изисквания към механизирани подразделения

По отношение на механизирани подразделения това изискване за едновременност формира следните обобщени изисквания (извлечени от пакетите сили, описани по-горе и представени в Таблица 12).

Таблица 12

Изисквания към механизирани подразделения (с изключение на сценарий 1)

		7А		7Б		3.1, 4, 6	
		Уч.	РК	Уч.	РК	Уч.	РК
Inf-Med-3	Механизиран батальон – среден	1	5				
Inf-Med-4	Механизирана рота – средна					1	2 ⁷⁵
Inf-Lght-3	Механизиран батальон – лек			1	2		
Inf-Lght-4	Механизирана рота – лека					1	2

⁷⁵ Този коефициент е нисък, но ако се отчете, че докато са в състава на NRF/ERRF, роти от двата леки механизирани батальона също могат да поемат функции по основни задачи 3.1, 4 и при необходимост – 6, ефективно ротационният коефициент за тези роти ще е приблизително 3.

Пояснение:

- колона „Уч.“ – брой подразделения, които във всеки момент участват или са във висока степен на готовност за участие в съответната операция;
- колона „РК“ – ротационен коефициент, т.е. колко такива подразделения трябва да има в структурата на силите, за да се поддържа заложеното равнище на участие/готовност за участие в операции.

Това означава поддържане в структурата на силите на седем напълно комплектовани с въоръжение и личен състав механизирани батальона (леки и средни) и четири механизирани роты (леки и средни).

Реализирането на сценарий 1 поражда необходимост от 11 механизирани батальона (средни и леки). По тази причина е целесъобразно изискванията за четири механизирани роты за задачи 3.1 и 4 да се осигурят, като в „мировременната структура“ се предвидят четири механизирани батальона, от които минимум една рота е напълно комплектована.

Ако се приеме хипотезата, че до реализиране на сценарий 1 България прекратява изпълнението на задачи 7А и 7Б, тези 11 механизирани батальона ще удовлетворят всички изявени до този момент потребности.

Ако обаче се приеме по-тежката хипотеза, че батальонната тактическа група продължава да участва в операция за стабилизация и реконструкция и Силите за отговор на НАТО (или Бойна група на Европейския съюз), в които към определения момент България участва с усилен батальон, са задействани, то е необходимо в структурата на силите да се предвидят още два механизирани батальона.

По тази причина, както и за реагиране на непредвидени в настоящото изследване ситуации, е целесъобразно в структурата на силите да се предвидят още 2–4 механизирани батальона, които при необходимост да се комплектоват изцяло от резервисти.

В резюме един от основните резултати на направеното изследване е обосноваването на необходимост (при приетите равнища на амбиция) в структурата на силите да се зложат 13–15 механизирани батальона, разпределени, както следва:

- 7 механизирани батальона, комплектовани на 100 % с личен състав, въоръжение и техника;
- 4 механизирани батальона, комплектовани на 30–35 % с личен състав и 100 % с въоръжение и техника (като по една рота от всеки батальон е комплектована на 100 % с личен състав);
- 2–4 механизирани батальона, комплектовани с личен състав от резерва и 100 % с въоръжение и техника.

Изисквания към други сили и основни системи въоръжения

Принципът на определяне на необходимите подразделения от видовете въоръжени сили, родовете и специални войски и основни системи въоръжения (платформи) е същият.

С цел демонстриране на приложението са разработени и представени в резюме два примера – (1) обобщаване на изискванията на две задачи, които се изпълняват едновременно (вж. Таблица 13), и (2) определяне на необходимия брой многоцелеви изстребители (вж. Таблица 14 и Таблица 15).

За първия от примерите е приета хипотезата, че няма да се наложи намиращите се в дежурство подразделения да изпълняват едновременно задачи 3.1 и 4.

Таблица 13

Обобщаване на изискванията за принос към контрола на сухопътната граница и противодействието на тероризма

		В дежурство по 3.1	В дежурство по 4	Общо необходими
Съвместни				
<i>Сили за специални операции</i>				
J-C2-4	Щаб на съвместни целеви сили – „Батальон+“	1	1	1
J-C2-S-3	Щабен взвод	1	1	1
<i>Сили за специални операции</i>				
SOF-5	Група за специални операции	5	5	5
<i>Военна полиция</i>				
MP-3	Взвод военна полиция	1	1	1
Сухопътни войски				
<i>КИС</i>				
L-CIS-3	Взвод за комуникационно-информационна поддръжка	1	1	1
<i>Маневрени подразделения (механизирани, лекопехотни, въздушнопреносими, планински, алпийски, десантни, танкови)</i>				
Inf-Med-4	Механизирана рота – средна	1	1	1
Inf-Lght-4	Механизирана рота – лека	1	1	1
<i>Разузнаване, наблюдение и целеуказване (ISTAR)</i>				
ISTAR-3	Център за обработка и разпространение на информация	1	1	

ISTAR-5	Взвод за близко разузнаване	5	2	5
ISTAR-6	Взвод за близко разузнаване		2	2
ISTAR-10	Взвод за разузнаване с безпилотни летателни апарати (БЛА)	1	1	1
ISTAR-11	Взвод за наземно радиолокационно разузнаване	1	2	2
ISTAR-12	Взвод за радиолокационно откриване на стрелящи огневи системи		1	1
ISTAR-14	Взвод за противодействие на ИВУ с дистанционно управление		1	1
ISTAR-15	Тим за наблюдение с автономни наземни сензори	1	1	1
<i>Психологически операции</i>				
PSY-3	Взвод за психологически операции		1	1
<i>ЯХБЗ</i>				
CBRN-17	Взвод ЯХБЗ (смесен)		1	1
<i>Логистика</i>				
L-Log-3	Рота за логистично осигуряване	1	1	1
<i>Военновъздушни сили</i>				
A-Aircr-2	Боен вертолет		1	1
A-Aircr-3	Многоцелеви/транспортен вертолет	1	1	1
A-Log-1	Ескадрила за експлоатация (p1)	0.1	0.1	0.1

При този пример (и приетата хипотеза, че няма да се наложи на пример въоръжените сили да участват в операция по контрол на границата /3.1/, когато са развърнати за участие в междуведомствена операция за противодействие на тероризма на територията на страната /4/) общо необходимият брой подразделения от даден тип е равен на *по-големия* брой, получен в изпълнение на изискванията на двете задачи поотделно.

При по-сложни хипотези за реализиране на ситуационни сценарии общо необходимото количество градивни елементи (подразделения от даден тип) може да е между по-голямото от двете изисквания и тяхната сума.

Определяне на необходимия брой многоцелеви изстребители

За контрол на въздушното пространство и защита на въздушния суверенитет в постоянно дежурство се намират два изстребителя и техните екипажи. Тясно погледнато, достатъчно е да се ротират само техните екипажи. На практика, за да може да се осигури изискваното по стандартите равнище на учебно-бойна подготовка на екипажи-

те, изпълнение на изискванията за експлоатация и други, трябва да се предвиди възможност за ротация и на самолетите също както при участие в операции (т.е. с ротационен капацитет 5).

Според приетото⁷⁶ равнище на амбиция военновъздушните сили трябва да участват със звено от 4 многоцелеви изстребителя в операцията за стабилизация и реконструкция (S&R) в една от всеки пет ротации и, паралелно, с два многоцелеви изстребителя в готовност за бойни и мироналагащи операции (обозначена в таблицата с 'NRF'), също в една от всеки пет ротации. При достатъчен брой подготвени екипажи⁷⁷ четирите изстребителя, изискването за които се генерира от задача 7А, ще осигурят реализиране на амбицията за принос към NRF/ERRF.

Така за изпълнението на основни задачи 2, 7А и 7Б при определеното равнище на амбиция, т.е. за базовата структура на въоръжените сили, са необходими 14 многоцелеви изстребителя.

За подготовката на летателни екипажи на многоцелеви изстребители са необходими поне два учебно-бойни самолета от същия тип.

Таблица 14

Определяне на броя многоцелеви изстребители

		2 (възд.сув.)		7А (S&R)		7Б ('NRF')	
		Уч.	PK	Уч.	PK	Уч.	PK
A-Aircr-1	Многоцелеви изстребител	2	5	4	1	2	1

Аналогичен разчет може да се направи за необходимия брой основни бойни кораби. Такъв разчет не е правен в рамките на настоящото изследване, тъй като не са анализирани детайлно вариантите на изпълнение на основна задача 1 „Управление на трансгранична военнополитическа криза“ и нейните военноморски аспекти.

Специфични изисквания, произтичащи от равнището на амбиция по основна задача 1

Както беше показано по-горе, основна задача 1 генерира минимални допълнителни изисквания към механизирани подразделения – 2–4 механизирани батальона, които в мирно време са комплектовани само с въоръжение и техника.

По-съществени са допълнителните изисквания, генерирани от тази задача, за:

- Танкови батальони – 2
- Дивизион РСЗО – 1

⁷⁶ Прието от изследователите.

⁷⁷ Броят необходими екипажи не е анализиран в рамките на настоящото изследване.

- Противотанкови батареи – 6
- Дивизиони полева артилерия
- Други подразделения за бойна поддръжка и осигуряване

Предвид оценката, че необходимостта от провеждане на операция за управление на трансгранична военнополитическа криза няма да възникне внезапно, тези подразделения ще могат при необходимост да се доокомплектоват с резервисти. В мирно време (или по-точно – при отсъствие на индикатори за предстояща мащабна военнополитическа криза в близост до българските граници) тези подразделения могат да се поддържат на ниско равнище на комплектоване с личен състав – между 0 и 50 %. Дори в такива случаи е целесъобразно служещите в тях да получават подготовка по повече от една военна специалност, за да могат да се използват за доокомплектоване при необходимост на участващите в други операции подразделения.

Анализ на изискванията на допълнителните ситуационни сценарии

Направеният анализ показва, че задачи 2 (принос към колективната отбрана) и 5 (Осигуряване на обществения ред и сигурността при големи международни прояви) не генерират допълнителни изисквания към структурата на силите дори когато трябва да се изпълняват едновременно с изпълнението на задачи 3.1, 3.2, 3.3, 4, 6, 7А и 7Б.

За реализиране на амбицията за поемане на функции по контрол на въздушното пространство на страна съюзник или партньор (основна задача 8) са необходими още два многоцелеви изстребителя⁷⁸ (вж. Таблица 15).

По тази причина за реализиране амбициите с отношение към изстребителната авиация в структурата на силите трябва да се предвидят 16 многоцелеви изстребителя и два или повече учебно-бойни самолета от същия тип.

Таблица 15

Брой многоцелеви изстребители с отчитане на амбициите в областта на отбранителната дипломация

		2 (възд.сув.)		7А (S&R)		7Б ('NRF')		8 ('DD')	
		Уч.	PK	Уч.	PK	Уч.	PK	Уч.	PK
A-Aircr-1	Многоцелеви изстребител	2	5	4	1	2	1	4	1

⁷⁸ За изпълнението (и поддържане на готовност за изпълнение) на задачи по контрол на въздушното пространство извън територията на страната ще се използват и част от 10-те изстребителя, чиято основна задача е гарантирането на въздушния суверенитет. Конкретната реализация на едновременното изпълнение на задачи 2, 7А, 7Б и 8 предполага детайлно моделиране с отчитане на броя, подготовката и степента на готовност на летателните екипажи.

2.6. Организационно структуриране на територията на страната

В раздел 2.5 е определен необходимият набор от подразделения на равнище батальон, рота, взвод, основна система оръжие (платформа).

На територията на Република България те се окрупняват в подразделения, които осигуряват индивидуалната и груповата подготовка и живота на военнослужещите.

В резултат на изследването са разработени два алтернативни варианта на организационно структуриране на Сухопътни войски на територията на страната и е предложен избор на един от тях на основата на идентифицирани предимства и недостатъци на всяка алтернатива.

Предложенията за организационно структуриране на военновъздушните и военноморските сили са разработени в един вариант.

Сухопътни войски

Вариант 1 „Механизирана бригада + подразделения по родове войски и осигуряване“

- Механизирана бригада (средна)
- Механизирана бригада (лека)
- Бригада сили за специални операции
- Разузнавателен полк
- Артилерийски полк
- Инженерен полк
- Полк за ЯХБЗ
- Свързочен батальон
- Полк логистика
- Център за начална военна подготовка
- Други

Предимства:

1. Възможност за по-ефективно обучение и подготовка по родове войски – на военнослужещи на редовна военна служба и резервисти.

2. Централизиране на снабдяването и обслужването по родове войски.

3. Облекчено формиране и подготовка на подразделения и контингенти за участие в мисии⁷⁹.

4. По-ефективна организация на ремонтните дейности.

5. Централизирано използване и поддържане на специализирана инфраструктура (напр. полигон на рода войска).

---

⁷⁹ Например един инженерен полк по-лесно ще сглоби „смесена инженерна рота“ в отговор на специфични изисквания на дадена операция.

Недостатъци:

1. При разглежданите сценарии не съществува оперативна потребност от бойна поддръжка на ниво полк от род войска.

2. Множество от разнообразни щабове, което затруднява единното управление.

Вариант 2 „Общовойскови съединения и части“

- Механизирана бригада (средна)
- Бригада сили за специални операции
- 4 механизирани (мотопехотни) полка
- Свързочен батальон
- Логистичен батальон
- Център за начална военна подготовка
- Център (центрове) за специализирана подготовка
- Други

Общовойсковите формирования се разпределят относително равномерно на територията на страната.

Всеки от полковете „специализира“ в една от следните области – артилерия, разузнаване, инженерни, ЯХБЗ, т.е. има повече подразделения, включително център за специализирана подготовка, за съответния род войска.

При тази хипотеза всеки полк се разполага в два гарнизона.

Предимства:

1. Единна подготовка и сплотеност на формированията за участие в експедиционни операции.

Примерна схема на ротирание на батальонните тактически групи и усилените батальони⁸⁰:

о в „Ротация 1 – S&R“ – батальонна тактическа група от 1-ви механизирани полк;

о в „Ротация 2 – S&R“ – батальонна тактическа група от механизиранията бригада

о в „Ротация 3 – S&R“ – батальонна тактическа група от 2-ри механизирани полк;

о в „Ротация 4 – S&R“ – батальонна тактическа група от механизиранията бригада;

о в „Ротация 5 – S&R“ – батальонна тактическа група от 3-ти механизирани полк;

о в „Ротация 1 – ‘NRF’⁸¹“ – усилен батальон от 4-ти механизирани полк;

о в „Ротация 4 – ‘NRF’“ – усилен батальон от механизиранията бригада.

⁸⁰ При необходимост батальонните тактически групи се допълват от малки подразделения и отделни специалисти от други подразделения.

⁸¹ Вж. Фиг. 5.

2. По-равномерно разпределение на различните способности на територията на страната, което облекчава носенето на дежурство и бързата реакция в поддръжка на други сили за сигурност и гражданските власти.

3. По-лесно комплектоване с личен състав и поддържане на резерв.

Недостатъци:

1. По-ниска гъвкавост при формиране на подразделения от родовете войски за участие в мисии.

2. Необходимост от поддържане на центрове за специализирана подготовка по родове войски.

3. Усложнява се системата за подготовка на личен състав и резервисти, за снабдяване, обслужване и ремонтно осигуряване на родовете войски.

Изследователският колектив счита, че предимствата на **втория вариант** за организационно структуриране на сухопътни войски – в преобладаващо общовойскови съединения и части – **убедително** превишават евентуалните недостатъци и **препоръчва неговото приемане**.

Военновъздушни сили

На територията на страната военновъздушните сили се структурират, както следва⁸²:

- Щаб на ВВС;
- 1-ва авиобаза, включваща:
  - ескадрила многоцелеви изстребители,
  - ескадрила транспортни самолети,
  - звено учебно-тренировъчни самолети.
- 2-ва авиобаза, включваща:
  - ескадрила бойни вертолети,
  - ескадрила многоцелеви вертолети,
  - звено леки вертолети (използвани и за учебни цели).
- полк за наблюдение на въздушното пространство;
- зенитно-ракетни дивизиони;
- Център за специализирана подготовка;
- Подразделения за поддръжка и осигуряване.

Военноморски сили

Военноморските сили се структурират, както следва⁸³:

- Щаб на ВМС;

---

⁸² Оперативният център за въздушен суверенитет е на оперативно подчинение на Командването на съвместните сили.

⁸³ Оперативният център за морски суверенитет е на оперативно подчинение на Командването на съвместните сили.

- Едно бригадно формирование (военноморска база, която при доказана необходимост може да бъде развърната на две пристанища);
- Поделение „Брегова система за наблюдение“;
- Отряд за специални операции (М);
- Център за специализирана подготовка;
- Подразделения за поддръжка и осигуряване.

2.7. От целева структура към реалистично целеполагане

Според авторите представената тук „целева“ (или „базова“) структура на силите може да бъде изградена и поддържана. За тази цел обаче е необходимо да се направят решителни стъпки за повишаване на ефективността и ефикасността на ръководството, мениджмънта и осигуряването на отбраната.

Формированията и подразделенията, които бяха представени по-горе, трябва да бъдат заложи с най-висок приоритет в структурите на Министерството на отбраната и армията. Това означава, че те трябва да бъдат комплектовани с личен състав, въоръжение и техника⁸⁴ на необходимото равнище и да бъдат мотивирани и осигурени с всичко необходимо за ефективна учебно-бойна подготовка в съответствие със съюзните стандарти.

За гарантиране на наличието на всички останали функции и способности водещото съображение е *ефективността*. Като минимум това означава бързо и решително елиминиране на дублиращи структури и опростяване на процесите⁸⁵ на ръководство, мениджмънт и командване.

Най-вероятно това няма да се окаже достатъчно, за да се осигури с ресурси целевата структура⁸⁶. Затова ще трябва да бъдат предприети стъпки за съществено разширяване на възлагането на небойни функции на външни изпълнители⁸⁷ и публично-частното партньорство като минимум в следните области:

- Административно и комуникационно-информационно осигуряване на територията на страната;
- Образование и квалификация;
- Медицинско осигуряване на територията на страната;
- Всички области на „небойната“ логистика;
- Научно осигуряване.

⁸⁴ Които като минимум осигуряват оперативна съвместимост със съюзниците от НАТО и Европейския съюз.

⁸⁵ И респективно – намаляване на броя на йерархичните равнища и състава на структурите. Необходимо е да се отбележи обаче, че съществено опростяване на процедурите едва ли може да се постигне без разпределяне на правомощия и отговорности до равнище, което към момента не е обичайно за организационната култура в страната.

⁸⁶ В заложената към настоящия момент бюджетна рамка.

⁸⁷ Разбира се, на конкурентна основа.

Дори при реализиране на всички мерки от този характер (и само след като са изчерпани техните възможности) при ниско равнище на финансиране може да се наложи намаляване на равнищата на амбиция по области и компоненти на отбранителната политика. Две са направлението, по които това намаляване може да е относително безболезнено.

Първата възможност е да се премине от равнище на амбиция „б“ към „в“ относно участието в експедиционни операции (7А). Според възприетото за целевата структура равнище „б“ въоръжените сили участват в такива операции с тактически самодостатъчно формиране съвместни сили „Батальонна тактическа група“. При по-ниско равнище на амбиция въоръжените сили ще допринасят с *широко портфолио от способности*, което позволява страната да поеме водеща роля в „Батальонна тактическа група“. Това обаче означава много по-ефективна военна дипломация, която ще гарантира, че във водената от България батальонна тактическа група ефективно ще бъдат интегрирани подразделения от други страни.

Втората възможност е да бъде намален ротационният капацитет например от 5 на 4. Но за да се оцени дали при ротационен капацитет 4 може да бъде поддържано участие в операции и във висока степен на готовност (например в stand by сили на NRF), са необходими допълнителни изследвания.

При евентуално намаляване на амбициите по една от осите трябва да се осигури балансираност на отбранителната политика.